

I. SZÁM. 1896. BUDAPEST, JANUÁR 5. 43. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egyséves 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6. Csopán a VASÁRNAPI UJSÁG egyséves 8 frt félévre — 4. Csopán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egyséves 5. — Külföldi előfizetőknek a postabiztosítással megfizetendő, félévre — 2.50

A «NAGY ESZTENDŐ» KEZDETÉN.

ELÉRKEZETT a «nagy esztendő»: az alkotmányos Magyarország fennállásának első ezredik esztendeje, melyet országos ünneplések idejéül tűzött ki a fényes múltra kegyeltesen visszatekintő nemzeti közérzés.

Elméleti megállapodás útján kellett kitűznünk e célra az 1896-ik esztendőt, mert bár csak 14—15 emberöltő telt el a hős Árpád honfoglalása óta, a viszontagságos idők zivatarai annyira elsöpörték államalkotásunk első nyomait, hogy a történelmi kutatás legszorgosabb vizsgálódásai sem képesek a kezdő évet teljes

biztossággal kideríteni. Föltétlen hitelességgel csak annyit tudunk, hogy a honalapítás világtörténelmi fontosságú eseménye 884-nél előbb és 898-nál később nem történhetett; így a jelen év tisztán történelmi szempontból is elég jól van megválasztva arra, hogy tíz százados múltunk ezredik évfordulati-ünneplését se el ne siessük, se nagyon el ne halaszszuk.

Ünneplésünk külső nyilvánulásai közt kétségkívül elsőrendű fontosságú lesz az országos kiállítás, melynek építkezései már annyira készen vannak, hogy úgyszólván csak a kiállítási tárgyak elhelyezésének és rendezésének dolgai vannak még hátra. Minden tekintetben leg-

nagyobb becsű és érdekű lesz itt egyrészt a történelmi, másrészt a néprajzi kiállítás. Amaz múltunk nagy eseményeit és művelődési mozzanatait; emez népünk életének jelen állapotait fogja föltüntetni a lehető legteljesebben.

Kiállításnak voltaképpen elég lett volna ez a két osztály, melyekről már mostani alakjukban is elismeri mindenki, még a külföld is, hogy minden várakozáson felül sikerültek. Sikerült főleg a történelmi kiállítás, melynek már csopán a korok szerinti építő stíljokat remekül utánozó épületei is olyanok, a milyenek még sehol, a legnagyobb szabású közkiállításokon sem voltak láthatók, melyek maguk is mind

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁS FALUJÁNAK TEMPLOMA.

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁS METEOROLÓGIAI PAVILLONJA.

megannyi gyönyörű kiállítási tárgyak. Hátha majd meg lesznek látva azokkal a történelmi emlékekkel és műkínészekkel, a melyek épen olyan szerencsés, mint gondos megválasztással beléjük vannak szánva!

De nem kevésbé sikerült a néprajzi kiállítás czéljaira épített kiállítási falu sem, melynek házai, udvarai, kertjei és középületei (község-ház, templom, iskola) mind hű másai a hazánk különböző részein természetben látható eredetieknek, valamint tökéletesen hűvek lesznek a valósághoz a berendezések és a lakók is, kik mind a maguk valóságában, házi életük, szokásaik és foglalkozásaik szerint fogják feltüntetni a magyar nemzet alkotó nemzetségeket: tehát ez az egy falu kicsiben valóságos összesített képe lesz az ország egész népének.

Ebben a két országban mintegy megtestesítve fogja látni a világ Magyarországnak és a magyar nemzetnek múltját és jelenét, viszontagságait, küzdelmeit, diadonjait, valamint általában azt a hatalmas erőt, mely ezt a szép hazát nemcsak megszerezni, hanem fenntartani és az európai műveltség jelenkori színvonalára emelni oly esodálatosan képes volt s tovább fejleszteni s még nagyobb és dícsőbbé tenni ezentúl is képes lesz.

A kiállítás többi része inkább csak a megszokott keretek betöltése lesz, annyival inkább, mert az 1885-diki országos kiállítás óta sem szellemi, sem anyagi művelődésünk oly nagy haladást nem tehetett, hogy e tekintetekben nagyobb-szerű vívmányokat, vagy épen esodálatkeltő új dolgokat mutathatnánk föl. Tíz esztendő a leg-rohamosabban haladó országok életében is sokkal kevesebb idő, hogsem előbbi állapotait feltűnően túlszárnyalhatta.

A kiállításról eddig bemutatott képeink sorát most a néprajzi kiállítás egyik érdekes részletének, a templomnak és környékének képével szaporítjuk, fontartván magunknak, hogy alkalmasan a többi részre is sort kerítünk. Ezúttal még csak a meteorológiai (időjárásvizsgáló) intézetek szép épületeinek a képét mellékeljük ide, mely külsőleg már teljesen készen van. E váralakú csarnok is egyik érdekes látványja lesz az ezredévi kiállításnak.

ÚJ ESZTENDŐ.

Elfutnak az órák,
A napok, az évek...
Maholnap, maholnap
Delelőmhöz érek.
— És mintha az önvád
Lepné meg a lelmem:
Hogy keveset tettem!

Hogy csak ábrándoztam,
Hogy csak álmodoztam;
Elérhetlen vágyak
Dajkálója voltam.
Hogy od'adtam magam
Czéltalan czéloknek,
Csalfa csillagoknak.

Nem ez a világ volt
Soha a világom,
Nem a búzán kaptam,
— A búzavirágon!
. . . S most íme, az évek
Gyors futása, mintha
Egyébre tanítma!

— Menj el innen, menj el,
Fekete kísértet.
Megmaradok én a
Szívem emberének.
Rajongó hívője
Távoli czéloknek,
Messze csillagoknak!

S hadd szálljanak el bár
A napok, az évek:
Hiszem én Istent, hogy
Nem hiában élek!
Jön egy szebb világ még
Erre a világra...
Én annak lehetek,
Egy előre vetett,
Veszendő sugára!

Szabolcska Mihály.

MAGYAR PROFESSZOR-ÉLET A MÚLT SZÁZADBAN.

Emberekre emlékezni, kik a magyar közélet vezetésében szerepeltek, nemcsak a hálás kegyelet dolga, de a nemzeti lélek erőinek viszatükörzése, mélységeinek, összetételének tanulságos feltárása is. Ez az igazi, frissen megrögzített képe az embereknek és társadalmaknak az, a mi gazdag memoire-irodalmakban a mindennapi élet ezernyi tarka-barka töredékével járul a történettudás kincseihez. De még nagyobb jelentőséget kell tulajdonítanunk ily följegyzéseknek, ha azokból intézmények, eszme- és nézetirányok keletkezéséhez és fejlődéséhez merithetünk anyagot, s ezek és ezek összeműködését ismerhetjük meg a nemzeti lét nagy feladatai szempontjából. A magyar közművelődés, a magyar szellemi élet ily ismeretéhez szolgál érdekes adalékokkal egy alig ismert önéletírás,* mely kerékbe törő deák hexameterekben ugyan, de híven jellemzi a múlt század iskolai életét, tudományos és társadalmi törekvéseit, közoktatási viszonyait *Faber Antal* pozsonyi professzor tollából, bár rövid és odavetett följegyzések alakjában, de a melyeket még sem nélkülözhet az, a ki a magyar kultúrának a mostoha viszonyok nyúgeiből való kibontakozásáról teljes képet kíván nyerni.

Olasz föld volt *Faber* eredeti hazája, családja régi nemes, mely czimerében három csillagot viselt. *Faber Antonio* selyem gyártmányokat szállított Brinnbe, Morvaország fővárosába; gazdag és tisztelt polgár volt, a ki díszes épületeket emelt magának disztive, azokat a három

* Biographia mea (Antonii Faber J. U. D. et Prof. Poson. a me venario carmine deducto stb. Posonii, typis herodorum Belnayorum 1831.)

csillagos czimerrel. Így vitte magával egy izben *János* fiát is a jó öreg, Dévényben, Magyarországon lakó fiához jöve, a ki aztán 104 éves korig élt s két fiút hagyott hátra, *Antall* és *Nándort*; utóbbi jeles katona, a ki részt vett a VI. Károly császár által a törökök ellen viselt hádjáratban, később hadbiztos lett, a másik, *Andal* pedig Pálffy Miklós gróf gazdaságának vezetője — hű, kipróbált becsületességű ember, de a kit ha valaki megbántott, nem egyhamar feledte el. *Prava Annát* vette nőül a csehországi *Bärenthalból*, s öt gyermeke közül csak az egy *János* maradt életben.

Ettől a Jánostól született hősünk Pozsonyban, hol atyja abban az időben az udvari haditanács jegyzője volt s felszázados munkássága jutalmául a magyar nemességet nyerte. Anyja *Kampfengel*-leány volt, német családból, s a fiú abban az emlékezetes évben kezdte meg elemi tanulmányait, melyben *Mária-Terezia* megalapította a pozsonyi iskolát. Jellemző e kor műveltségi irányára, hogy atyja már 6 éves korában megtanította latinul. Így aztán dícséretes eredménnyel végezte a 3 grammatikai osztályt, mely alatt *Bucsánszky* volt tanára.

Az apai házból József császár politikája ragadta ki, a ki uralkodása 4-ik évében az ország három főiskoláját az ország szívébe helyezte át s így *Faber*, hogy gymnáziumba járjasson, kénytelen volt atyjával Budára hajózni. A budai gymnázium nem szűkültől már ekkor érdemes tanárokból, jeles pedagógusokból, kik közül hálásan emlékezik írónk *Tóth Farkasról*, *Spaics Istvánról*. Ezeknek köszönhetne nem közönséges tehetségein kívül első sorban, hogy a poetikán és rhetorikán összes társai közül már korán kimagaslott s egyike lón azon háromnak, kiket a császár a gymnáziumban tett látogatása alkalmával ösztöndíjjal tüntetett ki.

Szülőinek előmenetelén érzett örömét azonban megzavarta *János* fivérének korai halála. Maga maradt most családjának egyetlen férfi tagja, rajta kívül csak három nővérrel, kik közül az első, *Teréz*, később egy *Holzer* nevű stíriai származású nemes nejje lett, s attól özvegy maradt egy fiú- és egy leánygyermekkel; a másik leány, *Anna*, *Birk* orvoshoz ment feleségül Mosonban, s két gyermeke maradt; a harmadikat, *Karolint* pedig ügyvéd vette nőül, de ez még férje előtt elhalt, öt kiskorú árva hagyva maga után.

A régi pesti egyetemi életéről futó vonásokban szeretetteljes képet rajzol emlékirónk. A ragaszkodás és tisztelet bensőséggel telt hangján emlékezik meg a budai egyetem híres, tudós tanáraitól, *Cornidesről* és *Koppról*. Emez a históriát adta elő, úgy hogy mindenkit önkénytelenül is magával ragadott, amannak pedig európai híri tudományosságát emeli ki s azt a jóakarati érdeklődést, melylyel a kezdő tanítvány sorsát felkarolta, s a *Faber* által rendkívüli szenvedéllyel üzött sakkozás titkaiba is első avatta be.

Három évet töltött ily kezek alatt, kevés, de válogatott barátot gyűjtve maga köré. Így például ugyanazon évben jött az egyetemre két soproni fiú, kitűnő bizonyítványokkal: egyik *Berghofer*, másik *Prezemberger*; utóbbi lakótársa is volt, a ki a lezékél alatt szorgalmasan írt jegyzeteivel is nagy hasznára volt. Három évig tartott mindkettőjökkel a szoros baráti viszony, míg csak szét nem váltak. *Berghofer* a papi pályát választotta s Pozsonyba a prépost, majd czimzetes püspök lett; *Prezemberger* pedig mint kiváló orvos jutott hírnevre.

Nem kevésbé állandó és hű baráti viszony fűzte az egyetemen a későbbi itélő táblai ülők *Ossegovichhoz*. Hasonló szenvedélyes sakkzó, mint ő. *Ossegovich* gyakran hívta meg szü-

sára a jobb championokat, kik közé számították akkor *Balkó* főtisztelendőt, utóbb nagyszombati prépostot is.

Egyéb játékokban, melyeket József császár idejében az iskolai szabályok nem tiltottak — mint maga bevallja — nem télt kedve. Gyűlölte a kártyát, biliárdot, nem lovagolt, vadászott és tánczolt s színházba sem járt. Ha itt-ott egy kávéházba bement is, csak azért tette, hogy a sakkzókknak kibiceljen; az «arabs ital» — mint a fekete kávé nevezi — drága, és nem vala inyére.

Legnagyobb élvezetét találta még abban, ha a befagyott Duna hátán a hidon át, ködös téli időben Budára gyalogolhattott, atyjához, ki a várban lakott volt, ugyanott, hol a főhadparancsnoksági épület emelkedett, kinek ablakaiból a pesti oldalon elterülő sik rónákra nyílt kilátás, vagy ha anyjánál s nővérénél tehetett látogatást.

Így következett el a török háború, a mikor is *Barkó* tábornok, atyjának jó barátja, minden rábeszélő tehetőségét összehozta, hogy a katonaletre csábítsa. Erősen biztatta erre atyja is, s váltig hivatkozott a család nagyszámú katona tagjaira, köztük magára, őseire, testvéreire, *Kristófra* és *Józsefre*, kik mind esatéren hullatták véréket. De a fiatal diák lelke előtt egész más pálya lebegett. Pappnak készült s Pozsonyba menve, fel is öltötte a reverendát. Am csak azért, hogy újra feleserélje *Themis* szolgálatával. A múlt századbeli magyar jogtudományosság egyik disze, *Stur* vezette be *Justinianus* tanításaiba, nemcsak, de midőn atyját előmozdítatásával járó hivatalos teendői állandóan Bécsbe szállították, a nagynevű professzor mintegy második atyjává lett egész idő alatt, melyet Pesten töltött.

Pályája kezdetén kenyérkeresetre utalva, *Faber*, annyi egy vívású ifjú példájára jurátusnak esapott fel a nagy tekintélyű *Jászay* budai fiskális s együttél diatai követ irodájába. Bizonyynal nem valami fényes állapot, ha megdondoljuk, hogy az író saját vallomása szerint munkájáért csupán ebédet kapott, még pedig azt is meglehetősen soványan, mert a princípális többnyire távol volt, a gazdasszony pedig a fukarsággal takarékos. Kellett pedig ezért éjjelnappal körmölni, kliensekhez ide-oda szaladgálni. Kárpótlást nyújtott azonban mindezért a törekvő ifjúnak az a fényes látkör, melyet az emlékezetes 1790/1-iki országgyűlés nyújtott elméjének, melynek ülésén jelen lehetett s lelkesedő áhitattal hallgathatta az ott elhangzó beszédeket, a melyek új korszakot jeleztek Magyarországot alkotmányos életében. Nem esoda, ha ugyanazt, a mit nappal lejegyzett princípálisának, éjjel a maga számára másolta le, örök tanulságúak a nagy időknek. Fájdalom, politikai történetünk ez érdekes emlékének nyoma veszett, ha ugyan nem lappang ma is valahol, régi családi iratok poros aktaesomói közt.

Nem sokára az országgyűlés Pozsonyba költözött s *Faber* megvált princípálisától. Másodéves jogász volt ekkor, s napi két órán át hallgatta a római és a büntetőjogot. De hogy fennmaradó idejét is használna töltsse el, beiratkozott még *Schraut* nagy népszerűségnek örvendő törvénytudomány-orsvostani lezékéire is, melyeket ez hetenként két órán át adott elő. Látogatta még azoknál az azon időben meglehetősen szerényen berendezett egyetemi könyvtárt, több órát töltve ott olvasás és jegyzetelés közt, s időnként tollát is forgatva az előbb *Terzina*, majd *Spielenberg* Pál által kiadott magyarországi ujságban, a deák nyelvű «Ephemerides»-ben.

Spielenberg volt az is, a ki őt mint munkatársát magához hívta lakni a tánczmúltságairól híres *Hakker*-féle épületbe, mely mellett a régi Pest egyik legszebb kertje terült el. Szerény honorariuma volt ez a magyar újságírás egyik úttörőjének, de *Faber* meg volt elégedve az ingyen szállással, mert legalább alkalmat adott neki egy *Kuchler* nevű nyugalmazott tisztviselővel való ismeretségre, ki ugyanazon házban lakott s kitűnő sakkjátékos volt. Alig léptek ismeretségbe — vallja a «Biographia» szerzője — órákon át ültek egymással szemben, elmerülve a bábfügürák állásának szemléletébe s feledve ételt, italt, sőt álmat is. Még az egész éjen át tüzes táncban toporzékoló lábak zaja sem volt képes kiközöntenie őket flegmájukból.

Különös eset vetett véget ennek az életnek. Hősünk egy napon a kertben olvasgatván, mennydörgést hall, melyet vakító fény követ, s ime, a villám alig húsz lépésnyire tőle lecsap s egy fát ketté hasít. E percztől fogva *Faber* nem volt maradása birható, ott hagyott mindent, sakkot és újságírást, nem tudva kiverni fejéből azt a régi példabeszédet, hogy a mely helyre egyszer leüt a villám, azt másszor is fölkeresi.

Ekkor már fele útján volt jogi tanulmányainak, kiténtetéssel végezve mindent, s már közel ahhoz az időhöz, midőn pályát kellend választania. Atyja vigasztalan öregségre jutva, anyja elhalt s három hajadon nővére árván maradt. Hogy pályája kezdetére némi kis összeget rakhasson össze, *Faber* elfogadta jó embere, *Drozdik* közvetítését, ki őt az *Eszterházy* hercegi uradalom ügyészenek, *Szontághnak* István és *Lajos* nevű két serdülő fiához ajánlta be nevelőül s a hazai és az északról korrepetitorul.

Régi lutheránus családból származva, az öreg *Szontágh* türelmes, bár buzgó protestáns volt. De nem úgy a nagypapa, a történetkutatói érdemeiről is ismert *Okolicsányi*, egy kemény fejű kálvinista s híres zsinati szónok, a ki unokáit is merev felekezetségben ohajította volna neveltetni, s azért a katolikus *Faber* személye épen nem elégtette ki.

Mindazáltal a gyermekek előmenetele teljes mértékben igazolta *Faber* buzgalmat és képességeit — különösen az ifjabbé, a ki később özv. *Erdődy* grófné jogügyi igazgatója lett. Az apa öröme teljes volt. Elhalmozta *Fabert* meglegedése jeleivel s ebédnél is maga mellett jölt ki számára helyet. Ily előzmények után a jó öreg *Okolicsányi* sem vonhatta meg *Fabert*ől katolikus létére sem elismerését, s *Pestre* jöve, nemcsak dícséretével tüntette ki, de unokái társaságában a szünidőkre nógrádmegyeyi birtokára, *Laputóra* is meghívta.

Ott lón aztán tanúja *Faber* egy lélekemelő ténynek, melyet, mint a klasszikus magyar vallásszabadság és türelmesség fényes bizonyítékát nem mulasztja el a legnagyobb magasztalással emelni ki. A vakbuzgó protestáns *Okolicsányi* felesége, *Mócsár Anna*, nem kevésbé buzgó katolika lévén, ennek daczára *Faber* a legtisztább és zavartalanabb egyetértést tapasztalhatta férj és feleség közt. Böjtnapokon ugyanegy asztalnál éltek, külön-külön mindegyik a maga vallása szabványai szerint, s míg vasárnap az asszony *Faber* kíséretében látogatta a misét, addig a ház ura otthon énekelte a zsoltárokat.

Elkövetkezett a jogi tanfolyam negyedik évének befejezése, minden tárgyból kitűnő sikerrel. Közben *Faber* főisküdt a törvénytudományban, de vágyai czélpontja mindig az volt, hogy valamely tanári állásra juthasson. Ily számítások és remények közt készült a cenzurakra, miközben ernyedetlenül üzte a sakkzást is s abban kora minden nevesebb játékosával mérkőzött, minő például a kamarális tudomá-

nyok nagytekintélyű művelője, *Jurkovic*s, aztán *Farkas*, *Lukács*, *Vogler*, *Abaffy*, s a ki a sakktól kölcsönözöte nevét is, az izraelita *Schach Dávid*.

Szontághgal való viszonya nem sokára alkalmat adott *Fabernek* arra is, hogy engedelmeskedve föl hívásának, *Vezekénybe* ránduljon s segítsen princípálisának az *Eszterházy* hercegi család történetének önálló forrás kutatás alapján való megírásában, mely czélra a herceg rendelkezésére bocsátotta gazdag könyvtárát. A munka három nap alatt elkészülvén, a herceg pénzt, vagy pedig megfelelő állást ajánlott *Fabernek* a levéltárban, esetleg a jószágigazgatósnál. De *Faber* habozott. Gondolkodási időt kért, csábította a *Mária Terézia* s utána *József* által a tanügy fejlesztésére fordított fokozott gondoskodás és az aránylag elég jól díjazott tanárszék, bár ilyet egyelőre alig volt reménye elnyerhetni.

Történt azonban, hogy az 1794. év január egyik napján az egyetemen lézengvén, megpillantotta a győri gymnázium megüritült poetikai katedrójára hirdetett pályázatot, melyre Pécssett kellett az akkori rendszer szerint személyes versenymérkőzés végett jelentkezni. A pályázatra elszánnia magát s ezt princípálisának tudtára adni, egy pillanat műve volt. Hiába igyekezett ez lebeszélni tervéről, végre is kénytelen volt belenyugodni a megíngathatlan elhatározásába, s *Faber* haladéktalanul Pécsre indult, utközben vidám napokat töltve *Székesfehérvárr* a *Zichyeknél*, *Lángon* az özvegy grófnénál, *Osorán*, stb.

Pécssett régi barátja, *Szarka* fogadta, s együtt mentek el *Szanyi* préposthoz, ki nemcsak ebédre marasztotta, de egész ott tartózkodása alatt is ellátta élelemmel.

Mivelődestörténeti szempontból is érdekes adalék *Faber* élettörténetéhez a pályázat lefolyása, melyben hatan vettek részt, kik közül kettő már régi professor. A feladatot kötött és kötetlen formában kellett előadni s tárgya volt egy városban kitört lázadás leírása. A szóbeli vizsgálaton maga a direktor elnökölt.

Hazatérve, az első, a ki meggratulálta, a derék princípális volt. Még csak előlegezte számára a kedvező eredményt, de sejtelve hamar valónak bizonyult, mert biztos értesülést nyertek, hogy Budára kedvező fölterjesztés érkezett s első helyen ajánlatot *Faber*, ki mellett *Szerdahelyi* budai direktor is, régi pártfogója, minden követ megmozgatott.

Sajnos, egy véletlen eset majdnem keresztülhuzta minden számítását. Akkor történt ez, mikor a *Martinovic*-összeszeküvés a hatalom terrorizmusa alá vetette a közszabadság minden mozzanatát.

Gyakran szeretett *Faber* Budán lakó időshűgához ellátogatni, mely alkalommal útja azon épület előtt vezetett el, melyben a *Martinovic*-ügyben letartóztatott szerencsétlen *Szolarcsikot* is fogva tartották. A vasrvert fogoly, ki *Fabernek* iskolatársa volt, látta őt egy párszor elhaladni s vakmerő terv fogamzott meg agyában. Egy nap *Faber* meglepetve látja, hogy a börtönépületből egy katona siet feléje s észrevétlen levelet csempész kezébe. *Szolarcsik* volt, ki ily módon akart érintkezésbe jutni a külvilággal.

(Vége következik.)

A TÖRÖK KATONASÁG.

(Toborzás. A testőr-erzedek. Lovasság, gyalogság, tüzérség; tüszelő-erzedek; szekerészet. A fegyvertár. A hadi tengerészet. Katonai csendőrség.)

Szokás Törökországot a «beteg ember» néven emlegetni. A mostani keleti bonyodalmak mellett nem egy tulzó politikus hirdeti, hogy a beteg ember immár haladoklik is.

Pedig a ki ezt a népet és azt a hatalmat látja, a melyet katonaságában bír, el kell ismernie, hogy bármelyik nagyhatalom vállalkoznék is a funerátor szerepére, az minden számitáson felüli nehézküdelemnek menne elébe.

A török köznép és az abból termett közkatona ma is fanatikus híve a mohamedánizmusnak és eszászárjának; s e mellett mintaképe a jó katonának. Hűséges, engedelmes, minden nélkülözést tűrő, edzett hadi nép. Az ujonczoságnál olyan széles mellű legények állnak elő, a melyenket a mi hadseregünk talán ritkaságul is alig kap.

Hogy mindemellett a török hadsereg még sem fejtett odáig, mint az európai hadseregek, annak fő oka a birodalom folytonos pénzzavarában s ennek egyik következményében: a taktikai képzettség fogyatékosságában keresendő. Ezt igazolta az utolsó török-orosz háború, melyben a török vitézség csodákat mivelt és mégis elvesztette a hadjáratot, a mint-hogy vesztes lenne bármely újabb háborúban is.

A szükséges ujonczjutalékokat önkéntes belépés által, toborzás útján szerzik be. A belépett ujoncz törvénytörést 5 évig köteles szolgálni, de már rendszerint a harmadik év végén haza bocsátják, mert újabb ujonczjutalék jelentkezik. A papoknak nagy érdemük van e tekintetben; ők beszélnek reá a népet hadi kötelessége teljesítésére. A katonai juhászsál és kenyérrrel bőven ellátják, s a rizsből jól kijut nekik, csak a zsoldjukat kapják rendetlenül, a mi főleg a magasabb rangú tisztokra hat nyomasztólag. Különben a főbb tisztok is nagyon kevés készpénzt kapnak; a régi, több százados gyakorlat szerint, jobbra természetben szolgáltatják ki nekik is a javadalmaikat, név szerint húst, rizst, kenyeret, a mit azután a mindig kéznél levő

örmény és görög kereskedőknek kénytelenek eladni nagy veszteséggel.

A katona, ha kiszolgált, elbocsátó levelet kap; egészen új egyenruhába öltöztetik, fényes lakk szíjra fűzött táskát, arannyal átszőtt övet és új fezt adnak neki és az állam költségén szállítják haza. Természetes, hogy egy ily fényesen öltöztetett katona hazatérése a falu egész

fiatalóságát feltüzeli. Legnagyobb dicsőség a gárda-ezredekben szolgálni. Az egyik az etrogul lovas gárda-ezred, melynek egyenruhája közepűt áll a cserkesz lovasság és a német dragonyos-ezredek egyenruházata között. Fejűkön asztragan süveget, kezükben vörös lobogós, hosszúnyelű kopját viselnek. Az egész ezrednek fehér, vagy igen világos szürke lova van. Esős időben világos szürke köpenyt viselnek vörös hajtókával. Ennek az ezrednek néhány zászlóaljja szokott rendszeren a Szelamlikon megjelenni, hol szintén lovon ülő zenekarokkal festői képpé csoportosulnak. A második gárda-ezred lovas dragonyosokból áll, csaknem teljesen német mintára öltöztetve. A mellükön két fényes gombsorral megrakott vörös posztóbeteget és szintén asztragan süveget viselnek. A gárda-ezredekhez sorakozik még felváltva egy ezred rendes török-gyalogság, vagy egy ezred albán-gyalogság. Ez utóbbiak szolgaltatják a nagy kiterjedésű Yildiz császári palota rendes katonai őrségét. A lovasság lovai kitiűnők. A legszebb arabs fajú lovakat látni a tisztok alatt; a legénység lovai legnagyobb részben magyar lovak.

A palotai szolgálatban nagy szerepük jut a hadsegédeknek. Ezek jelvénye a vállon és mellen lelógó hármas arany zsinórzat. Ezt a czímet különben vidéken szolgáló tisztoknak is adják. Mintegy két ezer ilyen hadsegéd van. A szultán személye mellett szolgáló hadsegédeknek sötéték zubbonyuk van a rendes fegyver-kabát felett, melynek piros béléssű lobogós nyitott ujjja igen festőiv teszi öltözetüket.

A gyalog-ezredek sorából ki kell emelnünk a szintén festői öltözetű arabs-ezredet, melynek soraiiban nem egy feketét látunk. Zöld turbánt, kurta, sötét-kék zekét, vörös bugyogót és fehér lábszárfedőt viselnek.

KIS-ÁZSIAI ZEJBEBEK.

AZ ETROGUL LOVAS TESTŐR-EZRED A SELAMLIKON.

TÖRÖK KATONASÁG. — ABDULLAH FIVÉREK KONSTANTINÁPOLYI FÉNYKÉPEI UTÁN.

A KÉTÉLETŰ.

Elbeszélés.

Irtá JÓKAI MÓR.

Mindig irigylettem a békát.

Már mért kellett ezt a Teremtőnek kétéletűséggel megáldani?

Hát nem jobb lett volna, ha ebben a kedvezményben Ádám apánk részesítették?

Ez még az erendendő bűnben való találatás esetében is nagy előnyére vált volna az első emberpárnak; mert a paradicsomból csak kikergethette őket az angyal, de a többől hogyan kergette volna ki. Az angyaloknak nincsen úszószárnyuk.

Milyen hercegi dolga van az ilyen békának!

Mikor kedve tartja, kiűszik a partra, felmászik az ernyős ececsk száraira, rákezd a brekegését; kiadja magát természetudóságnak; az egész világ hisz a jóslataiban, azt mondják: a béka esőt hirdet. Pedig csak az a baja, hogy éhes.

De hát azért van az a sok levegőlakó légy, dongó, pillangó a világon, hogy a békának a kellemes existenciáját biztosítsa.

Felmászik a szőlőlugásra s ott lesi a dongókat, a melyek az érett szőlőfürtöket dibézőlják.

E hasznos foglalkozás közben megismerkedik az özvegy bőregérral, a ki ott tartja a kvártélyát az eresz alatt. A denevértől a denevérférfjét valamikor elkapta a maeska, s azóta ő a szomorú özvegyesség korszakát éli. A míg egy udvarlója nem akad: — bárha más felekezetheli.

Hogy melyik múlja fel a másikat szépségben: a béka vagy a denevér? az mind e mai napig eldöntetlen thesis. Elég az, hogy megszerették egymást. A szerelemnek nem kell indokolás.

Nem is szerelemről, hanem házasságról van szó. Összetették a keresményüket. S minthogy a denevér sokkal jobb kereső, mint a béka, mert ő röptiben kapkodja el a bogarakat, míg a béka csak lesből vadászat rájuk: annál fogva a békának igen nagy előnye volt a hitvesi összeköttetésből. Meg is hizott hatalmasan.

Reggelenként aztán, mikor a denevérhölgy nyugalomra vonult (a denevérek nappal szoktak aludni), vagy a mikor a béka hosszabb esős idő közeledtét érzé fogékony börmirigyein át: akkor a béka lemászott a szőlőlugasról, lesétált a tópartra, felkúszott a vízbe hajló réti fűzényre, a brekegő szózat helyett e melódias hangot ismételve: «koaksz, koaksz, tuhú!» Mire azonnal felüté a fejét a vízszinből egy hasonló szépségű békahölgy: feje oldalán levő hólyagjait fel-fújva, az ismerős hang után kezdte úszni, remek tehnikával. Erre a béka uraság egy gyors szökkeléssel leugrott a vízbe, szembeüszött a békahölgygel, s összetalálkozván, mind a ketten sebében eltűnének a vízszin lebegő vizeitökök is békakorsósokk levelei között. Denevér-mámi ide nem mehetett utánuk, mert ő nem tud úszni. Ilyen privilegiuma van a békának!

Úgy hívtuk ezt a béka urat, hogy Doktor Bonafides. Jól ismertem az életét; de csak a szárazföldt; a vízi életébe is bepillantottam később, a mennyire a partról lehetett, de odább nem: mert én úszni nem tudok. Nem volt gyakorló orvos: tudós volt. Még csikó-korbéli pajtások voltunk; innen maradt fenn közöttünk az ismeretség. Csakugyan nagyon hasonlított a bé-

A Vasárnapi Ujság regénytára 1866. évi 1. szám.

kához. Épen olyan görbe lábak, olyan hosszú végigbas derék, olyan nyakaninos nagy fej, olyan fülbesúgó széles száj, olyan széjjelnéző kidülledt szemek.

A feleségét is ismertem.

Az arca egy kifestett halálfej volt. Pedig nem volt az kifestve. Hanem a természet maga kontrárművészkedett rajta, az arczsontjához feszült bőrt kerekken megáldva czinóberrel, a mi különben nem volt betegség jele, a hogy a «mellbaj rózsaít» szokták nevezni. Hozzá olyan szétálló frizurát viselt, mintha szárnya akarna kelni a fejének. A száját soha sem bírta összefogni a nagyon előréálló fogaitól: annál fogva mindig kénytelen volt mosolyogni. Mélyen bennülő sötét szemek és nagyon pisze orr egészíték ki a szépségét. Termete egyébiránt nélkülözött mindent, a mit a szomszédok «az örök nőies»-nek fogalma alá soroznak.

Hanem volt neki négy háza. Egy a belvárosban, a többi a külső negyedekben, több-emeletesek. A belvárosiban volt a saját lakásuk.

Valami harmincz évvel később láttam, mikor azt a belvárosi házat lebontották, hogy palotát építsenek a helyébe. Nem volt abban egy darab kő, egy eltévedt veres téglá sem. Az a fundamentomától a párkányáig csupa vályogból volt. Ilyen, a kertészetre nézve értékes anyagból épültek a külvárosi házaik is. Hanem azok rengeteg jövedelmet hajtottak. Egyszobás lakásokra voltak felosztva, a melyeket jámbor magánzők és szelid leánykák szoktak kivenni, a kik hété számra fizetik a házbért. Nincs az az aranybánya, a mely jobban jövedelmezzen, mint a vályog. — Ez valóságos uzsoráskodás a vályoggal.

Az én tisztelt barátomnak mindenféle tulajdonságai megvoltak, a mik a barátság fenntartását megnehezítik. Először is vegetarianus volt és vízivő, a mi, úgy tudom, hogy együtt jár. S még nem hogy eltitkolta volna ezeket a gyatraságait: de sőt odajárt az asztalunkhoz, a hol egy-egy este a jó pajtásokkal együtt vacsoráltunk; ott költötte el a maga átkozott lakomáját: egy tányérra összeaprítva a retket, almát, vereshagymát, citromot facsarva rá; úgy habzsolta kanállal s itta rá a vizet, mint egy dromedár, minket pedig szidott, hogyan tudjuk az állatok húsával megmérgezni a vérünket?

A felesége is vegetarianus volt: de az inkább csak fősvénységéből.

Ezt a családot a konyhája kedvéért nem igen látogatta valaki.

A foglalkozására nézve pedig természetudós volt a tisztelt barátom, még pedig a praktikus fajtából. Eljárt vadászni, halászni s puskával, hálóval, horoggal, csapóvassal sok állatot megéjtett, de nem azért, hogy azoknak a húsát saját czéljaira fordítsa, hanem azért, hogy az irháikat lehúzza és kitömje, a csontvázaikat pedig tisztára megpreparálja. Vitriollal és arsenikkummal dolgozott. Messziről meg lehetett érezni a kabátján.

A dolgozó-szobája mindig tele volt kitömött állatokkal s azoknak a csontvázaival.

Ezekből ő minden héten felvitt egy ládára valót Bécsbe s ott emberébe talált, a ki megvegye. Olyan ember is van abban a Bécsben, a ki csontvázakkal, meg kitömött madarakkal ke-

R. Hirsch Nelli rajza.

reskedik. Annak a számára dolgozott a barátom.

Biz ez tisztességes kereset, a kinek kedve van hozzá. No meg, a ki ért hozzá. Mert nem olyan könnyű ez, mint novellát írni.

De hát mindenek előtt tárgyalandó az a kérdés, hogy mi szükség valakinek bekákról, denevérekről, meg esontvázakról novellát írni?

... Az már igaz, hogy semmi szükség sines rá. No, hát térjünk át más matériára.

Teszem föl olyan állatokra, a kik (vagy a mik) beszélnek.

Nekem volt egy olyan állatom: egy seregély. Beszél magyarául és németül.

Különbséget tudott tenni, hogy kivel beszéljen magyarául és kivel németül?

Németül a mosonétól tanult meg (a nevelő anyjától), magyarául a feleségemtől, a ki az élbenitől felvásárolta.

Komolyan mondom, hogy igen okos állat volt. Családom tagjai velem együtt elhalmozták őt szeretetükkel.

A seregély azonban nemcsak szeretettel él, hanem hangyatojással is. Abból is kapott eleget.

Egyszer azonban jött egy nevezetes esztendő, a melyben a többek között a hangyák is sztrájkoltak.

Hosszadalmas volna arról értekezni, hogy miért sztrájkoltak ebben az évtben a hangyák? Politikába vág a dolog! — Denique aranyért (ugyan ne svihákoskodjunk! egy tarisznya kutyanyelv-bankóért) sem volt kapható egy verdu hangyatojás.

Az én Hanzim (ez volt a madár-ember neve) nem beszélt se németül, se magyarául. Nem akarta a hangyatojás helyett elfogadni a sárgarépa és reszelt tojás provizoriumot.

Künn laktam családostul a Svábhegyen.

Magamnak is két lovat kellett tartanom arra a célra, hogy a naponkénti ivóvizet felhordassam a Dunából. Januártól augusztusig nem esett egy csepp eső.

(Folytatása következik.)

ZÚDORÉK.

Regény
egy kötetben.

Írta
Gyarmathy Zsigáné.

Ilon a mohos kokerítés aljában.

I.

Zúdor Kelemennek fiatal vendégei vannak, mert Zúdor Kelemennek bizonyos idő óta mindig fiatalok a vendégei, mind olyan, ki a fiának lehetne barátja, már ha lenne neki fia. Fia nincs, de van két gyönyörű leánya, egyik szőke, másik barna, épen úgy, mint a régi regényekben.

A «kiesi» — már mint a szőke — nem nevedkedett az ódon kastélyban, mint a nénye, hanem a főváros egyik előkelő nevelő-intézetében. Onnan nem is kívánczolt haza mindaddig; most egyszerre csak arra kérte az édes apját, hogy engedje kijönni az intézetből; az apja megengedte és épen ma várják haza.

A kastély pázsitos, nagy udvarán tüzesvérű lovak toporézolnak az urfioesik előtt és a verandára négy csinos ifjú lép, vállukon puska, arczukon a fiatal vér egészséges pirja. Az egyik megjegyzi, hogy az idő olyan pompás, mintha csak Kelemen bácsi rendelte volna meg ezt a szalonkasztra, mert ilyen perméző eső után «húz» csak igazán az a bolond madár. Aztán lemennek a lépcsőkön, felszöknek bolondos kis kocsijokba, mire a lovak még tüzesebben tánczolnak. Előjő a ház ura is; érdekes, java-korbeli férfi; vidáman tekint szét; de tekinté-
ben valami elfojtott lázas lobogás azt mutatja, hogy odabent a szívben nincs vidámság. Az idegenek hisznek a látszatnak; de az édes anya és a korosabb leány érzik, hogy egy darab idő óta csak tettetés az a jó kedv; de titkolják egymás előtt is, azt hiszik hogy így inkább aláp-talan a gyanu.

Zúdor Kelemen követi a verandára leánya, mire odalent a fiatal emberek kezökbe ragadják a gyeplőt és a tüzesvérű lovak mód nélkül tánczolnak. A szép leány nyugodtan mosolyog, üdvözlöt int, aztán apjához fordul s megigazítja a puskaszíját. Zúdor gyöngéden érinti a leány vállát és figyelmezteti, hogy a huga ma fog haza érkezni, hát ne feledje elibe menni a kapuig, mert egy olyan asszonyhoz hozza, a ki mindig nagy sietségben van, s így bizonyosan csak az utcán fogja letenni a kis leányt. A sa-

ját leányát hozza haza ünne-pelni, azért kérte meg Zúdor, hogy akkor vegye gondjai alá az ő «kiesi»-jét is.

— Tudom, édes apa, és na-gyon, nagyon is várom haza Pirit! A mit mond, annak a melege ott lángol szép szemében. Mily szembetűnő a hasonlat apa és leány között.

Ilyen rendkívüli hasonlatok-nál mindig erősebb a benső kö-telek is. A leány felnéz apjára, aztán csókra nyújtja arcát; de az apa nem csókolja meg, csak végig simogat az úde fiatal ham-vasságon, miközben tekintetik, a két egyforma tekintet, találkozik; megdöbben, vándló nézés a leányé, izzó, aztán elboruló az apáé; de csak egy futó pilla-natra, mert nyomban jó kedvet mutat és vidá-man int búcsút. A könnyű kocsi elrobo-gnak, s a leány ott áll egyedül és gondolata nem kíséri a fiatal embereket és szíve nem fo-gadhat be semmi benyomást az élet pezsdülő tavaszából, mert tele van az a fiatal szív igaz aggodalommal. Világosan érzi, hogy édes apja szenved: valami fél év óta egészen meg van változva, s épen azóta gyűjtí maga köré ezeket a fiatal embereket. Gyermeki szeretetét fokozza az az eltitkolt szenvedés, a mit úgy szeretne megosztani azzal a forrón szeretett édes apával.

Kocsizörgés hallzik, a leány fölrezen és le-fut a lépcsőkön, végigmegy a pázsitos nagy udvaron, s megáll a kapun kívül, a magas kö-kerítés árnyában. A kocsizörgés még távolból hallzik, és Ilon végig néz az utcán. Az ég pereméről vérvörös lángolással süt vissza a he-gyek közé vesző nap és a piros fény elborítja az egész falut. A mohos kokerítés aljában sárga pihés apró libácskák tépik az új fűvet; Ilon mosolyogva nézi, mikor azok a puha, selymes kis jószágok hanyatt esnek a nagy igyekezetben; fel is kap egyet és oda szorítja az arczához, s így a várakozás könnyebb. Ez a szép leány soha sem izgatja magát, mindig azt keresi, a mi össze ne zavarja azt a benső békét.

A kocsi már közel van, és Zsobyné kihajol, hogy vajjon várják-e már Piroskát? A főváros-ból is, a vasúti állomástól is szívesen elhozta, mert hát az ő két «szép» fia is gyakori vendég Zúdoréknál, de már föl nem kísérheti, mert siet, s ezen örökös sietségéhez mérve csókolja meg a két nővert és ott hagyja őket a kapu előtt. Az anya nélkül való leányok összenéz-nek. Ilon kitarja karját és szeretettel öleli ma-gához hugát:

— Mint megnőtél, édes kedves «kiesi»!

A hűg visszaesőkolja nényét, aztán kibonta-kozik karjából, hogy jobban láthassa.

— Hogy megszépültél Ilon, pedig már eléggé szép voltál eddig is!

— Piri!

— De én csak nőtem, ugy-e csak nőtem? És hevesen veti hátra fátlyát; úde gyermek-arcza ragyog, s kék szemében kíváncsiság tük-röződik, a mint bodros szőke kis fejét oda tolja a nénye elé. — Ugy-e, hogy csak nőtem?

— Hát te bókot vársz tőlem?

— De úgy látom, hiában várom!

— Nekem szép lennél akkor is, ha nem len-nél az! Aztán átkarolja derekát s arra gondol, hogy ha most édes anyjok lenne, az is ide futna és csókolgatná ezt a gyönyörű kis leányt.

Megindulnak a tornyos kastély felé. Ilon szorongatja a kis hűg keztyűs kezecejkét és keosegteti sok minden kedves dologgal, melyek között nem csekély helyet foglal el az a körül-

mény, hogy a nagymama öreg diófáján még több a fülemile, mint tavaly volt; a galambok sokat költöttek és van már tizenkét gyönyörű kis csikó is... látja, hogy mind ez nem érdekli, akkor megkínálja a szülőfalú pompás levegőjével, ehhez adja még azt a fehér virágtengert, mely a kert gyümölcsfáit borítja és hamvas fehérséggel tölti el a távolabbi részeket. A kis leány kedé-lyét érintetlenül hagyja a falu minden kellemé, a tavasz örök bája; látszik, hogy valami olyanra gondol, a mi szoros összefüggésben lehet a nénye szépségével, mert lopva tekintget rá és magában egyre ismétli: Mégis igen szép!

Az udvarra nyilva, de egészen a kertbe építve, sűrű fák alatt áll egy ódon köházaeska, annak az ablakából tekint ki egy koros férfi és félhal-kan mormolja: — Kösönjének meg, hogy olyan nagyanyát adott nektek az isten!

Főlebb, a torony alatti mély ablakból is kitekint valaki: az öreg kulesárné, és össze-csapja a kezét:

— Szent isten! mintha csak az anyja támadt volna fel, épen olyan az a leány! Innen néztem akkor is, mikor idehozták és jól emlékezem, hogy szakasztott ilyen volt...

A két leány felhalad a néhány kölépesőn és a «kiesi» unottan néz szét:

— Ilon, mily kihalt itt minden! Senki sincs itthon?

— Édes apa szalonkázni ment, nagymama délutáni álmát aluszza... de itt vagyok én!

Magához szorítja anyátlan kis hugát, simo-gatja és újból elmondja, hogy mennyire örvend a hazajövetelének; aztán biztatja, hogy marad-janak addig itt a pompás tavaszi levegőn, míg bemehetnek a nagymamához. A finom, karesú leányka lehúzza keztyűit; kalapját, táskáját, köpenyét széthányja a veranda ülésein, mire egy öreg inas csendesen előjő, összeszed mind-ent és egészen észrevétlenül, úgy, a mint jött, eltűnik.

Piri szemlét tart finom kis fehér keze felett; ez már csak van olyan, mint az Iloné! Aztán kecsesen nyomkodja, húzogatja szőke, bodros haját, végig simítja arcát; mikor ezekkel készen van, két kezével átfogja csipőjét és kiegyenesül mint egy katona:

— Ilon! látod, hogy én már nagy leány va-gyok? Egészen nagy!

— Nekem mindig az az édes kiesi leszel, a kit mosdattam, fésülgettem... Elhallgat. Ne jusson eszébe a gyermeknek, hogy az édes anya haláláért kellett az ő gondozása; ne, legalább megérkezése első órájában ne jusson ez az eszébe!

— Nagyon vágytál haza, Piri?

— Bizony nagyon!

— Örvendek, mert eddig másként volt...

— De most így van: Sürgettem is apát, hogy hazahozasson: úgy, de úgy utólrát a hazajövetel vágya...

— Nem esodáalom...

— Nem esodálod? Miért nem esodálod? —

És dévaj kötekedéssel odaáll a nénye elé s úgy sürgeti, hogy mondja meg, miért nem esodálja? E közben a piros fény, mintha behatolna a bőre alá, oly változékony, áttetsző arczszínén a meleg vér hullámzása. Nem tud egy helyben maradni; kihajol, szétnéz a falu felett; többször végig megy a tágas verandán és egyszer megáll Ilona előtt:

— Puskám! Kivel ment apa szalonkázni?

— Néhány fiatal emberrel.

— Jó, jó! de kik azok a fiatal emberek?

— Vidékünkbeli mind... de talán már be-mehetünk nagymamához. Jér, kiesi, ott majd elbeszélgetünk mindenről.

(Folyt. köv.)

AKARATLAN BÜNTÁRS.

Mrs. E. W. LATIMER-TŐL.

Hátradőlt az ülésen, s kalapját szemébe húzva, úgy tett, mintha aludnék.

Az Egyesült-államok két része: az éjszaki és a déli között, polgárháború folyt. A Maryland államban fekvő Baltimore — a hol én is lakom — bár fekvésére nézve az éjszaki tartományok közé tartozik, de — különösen a háború kezdetén — nem ok nélkül állott konfederalista hírből, vagyis, hogy titkon a déliekkel tart, a kik magukat a Lincoln elnököt elismerő, és fede-ralistáknak vagy unionistáknak nevezett éjszaki-akkal szemben konfederalistáknak nevezték.

Férfjem — Baxter Tamás — a baltimorei Nem-zeti bank igazgatója volt. Ezen állásánál fogva kezdetben ő is semlegesnek mutatta magát, mind-azáltal nem igyekezett engemet is, a ki tagad-hatlanul erősen rokonszenveztem a déliek ügyé-vel, erről az álláspontól letérenni, vagy épen ellenkező véleményre bírni. Mindent elkövetett ugyan, nehogy konfederalista érzelmeimmel őt vagy akár magamat is kompromitáljam, mind-azáltal, legalább hallgatóság bejegyzésével, arra a meggyőződésre engedett jutnom, hogy nem cselekszem kedve ellen akkor, midőn a fo-goly déli katonáknál egy-egy kis felebaráti szíves-séget teszek, a mi a sebesült foglyok segélyezé-séből, tépés-csinálásból, s több efféleből áll.

Ezért a lelkes buzgalmamért esérébe aztán a halál és köszöneten kívül a déli harezokok egy-egy kis emléktárgyat vagy jelvényt — minőkkel a konfederalisták magukat külsőleg is meg-különböztették — küldözgettek nekem. Így a többek között kaptam nem egy fekete gutta-percha-gyűrűcskét, melyet abban az időben a déli államokbeli honleányok és ifjak szoktak vi-selni, s melyből egyet rendszeren az ujjamon is viseltem; a feltűnés elkerülése végett azonban a jeggyűrűm alatt — részint, hogy konfede-ralista rokonszenvemnek ezáltal is eleget tegyek, részint, mert — fehér kézhez igen jól illik a fekete gyűrű, — s hogy egy kicsit hiú legyek,

azt tán megboesáthajja bárki is baltimorei nőnek, kiket (nem azért mondom, hogy ebből akár ki is reám vonjon következtetést) az Egyesült-államok legszebb nőinek tartanak.

Ekkortájban látogatásban volt nálunk fiatal unokahugom, Pem-bricke Polly, kinek azonban már haza kellvén utaznia szülői-ház, kik Nyugati Virginia állam-ban laktak, férfjem megígérte, hogy délután velem együtt ki-kiséri a vasúthoz.

Az elutazás napján ebéd után

férfjem — szokása szerint — szivarra gyújtott, s így szolt hozzám:

— Át kell mennem a bankba, néhány pilla-natra; azonban a vonat indulásáig van még elég idő, és én itthon leszek, még mielőtt in-dulni kellene. A kocsit hat órára rendeltem, — a vonat hat óra negyvenöt perczkor indul a Cam-den pályaudvarról. Legyen tehát készen, édes Polly, hogy idejében indulhassunk.

— Vigyázzon Tamás, — mondam én, — hogy hivatalában ne feledje magát. Pollynak ma in-dulnia kell, miután otthon már várják, magá-nyosan pedig, vagy az én vészárnyaim alatt nem igen mehet ki az indóházhöz, a mely mosta-nában mindég tele van katonákkal, a kik magá-nyos hölgyek iránt vagy a legesekélyebb udva-riassággal sem viseltetnek, vagy pedig annyival, hogy azt már bátran tolkodásnak lehet ne-vezni...

— Semmitől se féljen, édesem, — mondotta Tamás és azzal kalapját véve, eltávozott.

Polly háromnegyed hatkor még egyszer utána nézett, hogy rendben van-e minden holmija, aztán felkészült az utra. A bérkocsi pontban hat órákor megérkezett, s Polly uti podgyászát a kocsira rakatta. Tamás csak nem jött. Polly, én és a két eselédány az utcaajtóban állottunk és vártunk. Így telt el körülbelül húsz percz, és Tamás még mindig nem mutatkozott. Ekkor már láttam, hogy egyetlen percz siücs veszteni való, ha Polly le nem akar kézni a vonatról. Fel-rohantam tehát a lépcsőn, magamra kaptam kala-pomat és köpenyemet, aztán megint gyorsan lesietve, minden magyarázat nélkül betusz-koltam Pollyt a kocsiba, s odaszóltam a kocsis-nak, hogy gyorsan hajtson a camdeni pályahá-zhoz. Harmadikat esengettek, mikor a perronra értünk. Polly gyorsan felugrott a már mozgás-ban lévő vonatra, a mig málhát két szerény vasúti bórdár utána hajigálta. A vonat elrobo-gott, s én a nagy sietségől egészen elfuladva, magam maradtam ott a füstös, homályos pályau-dvarban. A perron tele volt katonákkal és rend-őrökkel, a kik kémkedően nézegettek reám. Én semerre se tekintve, meggyorsított léptekkel haladtam végig a hosszú perronon, s csak mikor a pályaudvarból kiértem, akkor jutott eszembe, hogy elfeledtem a bérkocsisnak — a kit útköz-ben kifizettem — megmondani, hogy várakoz-zék reám. Csakugyan nem is várakozott!

Az éjjeli sötétség épen akkor kezdette fekete fátlyát borítgatni odakünn az utcákra, és így nagyon kényelmetlenül kezdtem érezni maga-mat. Nyolcz év óta vagyok felesége egy igen figyelmes férjnek, a ki mindenüvé el szokott ki-sérni, s esőppet sem szoktatott reá, hogy akár-hol s bármily körülmények között is feltaláljam magamat és tudjak magamon segíteni. S most egyszerre egyedül találtam magamat Baltimore egy nem épen barátságos részében; körülveve is-meretlen emberekkel, s egy pályaudvar morajló lármájával. Természetesen, legegyszerűbb lett volna egy bérkocsiba szállanom és haza vitetnem

Úgy látszott, hogy komolyabb baj is történt.

magamat, de a boszúság a miatt, hogy a már visszafelé is kifizetett fuvarbért még egyszer meg kellene fizetnem, s az a gondolat, hogy az összeget sokkal helyesebb lenne a szegény konfe-deralista sebesültek segélyezésére fordítanom, — visszatartott ettől. Elhatároztam tehát, hogy inkább lovasutra ülök, noha a helyes útirány-nyal, s a város ezen részének utcáival teljes-séggel nem voltam tisztában. Megkérdeztem tehát egy ott ácsorgó bérszolgától, hogy merre felé kell indulnom, hogy a belvárosba érjek, a hol laktunk. A bérszolgának bizonynyal semmi oka sem lehetett arra, hogy engem félrevezessen, s így kétségtelenül a helyes irányt mutatta, de én oly annyira hűjjával vagyok a legesekélyebb tájékozási tehetségnek, hogy mire a lovasut leg-közlelbi megállóhelyéhez értem, a helyes irányt eltévesztettem. A megállóhelynél néhány perczig várakoztam, mire egy lovasut jött, a melyre — minden további habozás nélkül — felszállottam.

A kocsi tele volt nagyon közönséges öltözötű s még közönségesebb viselkedésű emberekkel. Én tehát esedesen meghuzódtam a kocsi egyik zugában, s magamban épen azon gondolkodtam, hogyan fogok szemrehányásokat tenni otthon Tamásnak, a miért olyan pontatlan és udvari-atlan volt. Csendesen üldögélve néztem ki a kocsi egyik üvegtábláján, lesve, várva, mikor érkezünk már a városnak valamely előttem ismeretes ré-szbe. Számítottam reá, hogy addig még jó darabot kell mennünk, de végre az út mégis nagyon hosszúnak kezdett feltűnni előttem. Útitársaim egymás után mind kiszállottak, s én végre egye-dül maradtam az egész kocsiban.

A kalauz bejött, meggyújtotta a lámpákat a kocsiban, s azok világánál oly különösen tekin-tett reám.

— Ugyan kérem, — szólaltam meg ekkor nem minden elfogódás nélkül, — messze va-gyunk még a Mount-Vernon tértől?

A kalauz még furesábban bámult reám.

— A Washington-szobor közelében lakom, oda akarok menni, folytattam — én, kissé neki bátorodva.

— Úgy látszik, — szólalt meg végre a ka-lauz, — hogy eltévesztette a kocsit. Most a Mac-Henry erőd közelében járunk.

— Az Isten szerelméért, kalauz úr! — kiált-tam, — mit tegyek? A férjem azóta várakozik reám, s nem tudja mire vélni elmaradásomat! Bizonyosan már aggódik is. Mac-Henry erőd! De kérem, én soha életemben sem jártam a Mac-Henry erőd közelében. Nagyon messze vagyok hazulról?

— A legokosabb, a mit tehet, — mondá a kalauz, — ha csöndesen helyén marad. Nem sokára visszafordulunk, s ez a legrövidebb út, a melyen haza juthat.

Helyemen maradtam tehát, bár szinte lázban az izgatottságtól és félelemtől...

Csakugyan néhány percz múlva a kocsi visz-szafordult. Én megint az egyik ablakhoz huzód-tam s kinéztem az éjjeli sötétbe burkolódzott s csak gyéren világított utcákra. Egyszerre ön-kénytelenül visszafordulva, egy férfit láttam magam mellett. A férfi fekete ruhát s könnyű felöltöt viselt, kezében pedig kis bőrtáskát tar-tott. Szemmel láthatólag nem valami mun-kás-féle ember volt, s külseje után úrnak tar-tottam.

Keztyűimet lehúztam volt, mint mindig szoktam, ha ideges vagyok. Ép oly idegesen rántottam ki zsebórámat is, hogy megnézsem, mennyi az idő. Egyik jelvénye volt akkortájt a konfederalistáknak az is, hogy oly órákat hordoz-tak, melyeknek fedelére egy kis zászlócska volt véste. Az én óráim is ilyen lévén, óvakod-tam azt oly társaságban, melynek velem egy

érzületéről nem valék meggyőződve, elővenni. Most azonban, izgatottságomban egészen megfeledkeztem a szokásos elővigyázatáról.

Alig tettem vissza az órát zsebeembe, midőn a mellettem ülő úr, miután óvatosan körültekintett, egészen közel hajlott hozzám, s megérintve az újjamon levő kis guttapercha gyűrűt, így szólott:

— Látom, asszonyom, hogy ön is a jó ügy pártján van.

Önkénytelenül elmosolyodtam, s fejemmel igenlőleg bólinték.

— Mindjárt észrevettem, — folytatá az idegen úr. — És én, a magam ostobaságában, egészen büszkének éreztem magamat, hogy külsőm így elárulta politikai pártállásomat.

— Azon iparkodom, — mondá továbbá az idegen, halk hangon, de feltűnő gyorsasággal, — hogy kikerüljem a federalista rendőrség és katonaság éberségét. Épen most jövök a határról...

— Richmondból? — kiálték.

Gyöngéden megnyomta lábával lábamat, mintha óvatosságra akarna inteni, s hogy elhallgattasson.

— Asszonyom, — susogá, — a jó ügy nevében kérem, engedje meg, hogy úgy viselkedhessem, mintha önhöz tartoznám, a míg el nem hagyom ezt a kocsiát. Az éjjeli vonattal akarok elutazni a camdeni indóházból.

Kissé meg valék ütődve e különös ajánlat miatt, de a déliek iránt való rokonszenvem legyőzött bennem minden ellenkezést, s különben is mielőtt időm lett volna ellenvetést tenni, a kalauz odalépett az idegen úrhoz s markát nyújtotta felé.

— Kérek két jegyet, — szólott az idegen, — a magam és feleségem számára. — S ezzel rám mutatott. A kalauz bámulva nézett felém.

— Az asszonyoságnak — mondá a kalauz —

nem kell fizetnie. Tévedésből jött ideig, s most megint visszamegy.

— Dehogy tévedésből, dehogy, — mondá az idegen mosolyogva, élém jött, a férje elé.

A kalauz kérdőleg, fürkészőleg nézett rám.

— Úgy van, úgy, — mondám én halk hangon.

A kalauz bizonyosan gyanakodott, de hát gondolta, hogy az utasok magántügyei nem tartoznak reá, tehát minden szó nélkül átadta a két jegyet, s elvéve az érte járó pénzt, visszament helyére.

A kocsi gyorsan megtelt. Nehány katona szállt be, hihetőleg a Mac-Henry erődbeliek, s egy zuáv-kapitány és vele egy-két zuáv-katona, a kik az erődben állomásoztak.

Az idegen úr e közben helyet cserélt velem, úgy, hogy ő ült közvetlenül az ablak mellett, én pedig közötte és a katonák között. Éreztem, tudtam, hogy vigyáznom kell, nehogy, ha valamiképen megbazudtolnám utitársamat, ezzel a kőfederalista menekülőt ellenségeinek kiszolgáltassam.

A mint a kocsi mindegyre jobban megtelt, utitársam egészen közel húzódott mellém, miközben kezitaskáját egyszerre csak az ölembe téve, így szólott: — Sürgönyök, igen fontos sürgönyök. Azonnal postára kell őket adni, ha tartóztatnának.

S azzal hátra dőlt az ülésen, s kalapját szemébe húzva, úgy tett, mintha aludnék.

Mindez engem Baltimore város legkényesebb helyzetben levő asszonyává tett.

— Mit szólna hozzá Tamás, — gondolám magamban, — ha tudná, hogy milyen szerepet játszom ebben a pillanatban?!

Ha sötét éjszaka kivilágított kocsiiban utazom, mindig bizonyos szédület fog el, mintha a kocsi valami meredek lejtőn rohanna lefelé, feltartóztatlanul. Az utcalámpák világa összefolyt a kocsi homályos világításával, s mintha

mindent sűrű köd venne körül. A járdákon a gázlámpák fénye tükröződött. De csak nagyon helylyel-közszel, mert abban az időben még Baltimorenak ezen részében az utcai világítás meglehetősen elhanyagolt állapotban volt.

Egyszerre egy ütődés, egy hatalmas zökkenés, recsegés, ropogás, kiáltozások és általános zürzavar! Az egyik keresztutczánál egy utcai gőzvasút vágatott neki a mi lóvasúti kocsinknak, s betörve annak egyik oldalát, a kocsiit kizökkentette a vágányból és egészen félre billentette. Az utasok egymásra gurultak. Én szerencsére a zuáv-tisztre estem és így nem igen ütöttem meg magamat. A mint az első remülétekből kissé magamhoz tértem, első gondolatom a fontos sürgönyöket tartalmazó táská volt, a mely a felboruláskor kiesett kezemből. A kapitány, a ki a mint talpra állt, engem is fölségített, udvariasan keresni kezdte a táskát, s megtalálva azt, átnyújtá nekem, aztán karját ajánlotta s elvezetett a járdára.

A kocsi egyik oldala egészen össze volt zúzva. Az egyik ló véresen hentergett a kövezeten. A zuáv-kapitány visszasietett a kocsihoz, hogy a benrekedettek segítsen. Úgy látszott, hogy komolyabb baj is történt.

Nehány pillanat múlva a tiszt és a kalauz visszajöttek hozzám.

— Férje, asszonyom, — mondá a fiatal zuáv, — kissé megsérült, de reméljük, nem veszélyesen. A federal-erődi katonai kórházba fogjuk vinni, a mely nincs messze innen.

— Oh kérem, — kiáltam, — legyen szíves és hívjon egy bérkocsit azonnal!

— Előbb az ezredorvosnak meg kell vizsgálnia. Nem hiszem, hogy e pillanatban még mozdulni is tudna. Engedje tehát, asszonyom, hogy addig karomat ajánlhassam önnek. Remélem, rám meri magát bízni? A kórház alig néhány lépésnyire van.

(Folytatása következik.)

A lépést, meneteléseknél úgy ezek, mint általában a gyalogosok szinte balletszerűleg megtartják.

Az albán-ezred sötét-kék zekéje vörös zsinórzattal van díszítve és sötét-kék köpönyegüknek vörös béleje van, melynek két szárnyát felgombolják, hogy könnyebben léphessenek. Úgy ezek, mint általában a többi összes gyalogezredek vörös fezt, sötét-kék nadrágot s kurta szárú csizmát hordanak. Fegyverzetük amerikai rendszerű hátultöltő puska, melyre az oldalfegyver gyanánt hordott hosszú szuronyt feltűzve viselik. Övük szíján középpütt egy sárga rézlapon a török állami címert, meg két töltegyténytáskát viselnek. A fegyvert mindig feltűzött szuronyval és vállra vetve hordják, mint a francia katonaság, menet közben, vagy az ör állomáson egyik vállról a másikra vetve cseréltetik. Az őrségen a katona nem járkal fel és alá, mint nálunk, hanem egy deszkaszálon áll egy helyben, mint a szobor. Tisztelgésnél a fegyvert a váll mellett lebecsátva, félkézzel szorosan a mellhez szoritva tartja. Érdemes, hogy az utcaán találkozva az alantas nem üdvözlő tisztjét, ellenben örállomáson fegyverével minden tisztnek tiszteleg.

Minden ezrednek külön zenekara van fuvó hangszerekkel. A zenekar előtt 24 trombitás és 8 dobos halad. Menet közben a trombitások hangszereiket ha nem fújják is, szájuk előtt fölemelve viszik, mintha fúnák. A dobosok bő köntényt viselnek s azzal olyanok, mint valami kovács legények. Ha menet közben megállanak, a vizhordó katonák vállalkon hordott bőr tömlőkkel odalépnek és sárgarézes csészével friss vízzel kínálják a csapatot.

Ha díszszemlére vonódnak, a zászlóalj végén több katona hátán nagy bádög szelencékben viszi a többinek új fezeit, néha csizmáit, melyeket azután a szemle helyére érve az öcskával kicserélnék.

Minden ezrednek díszes nagy zászlaja van, melyre, ha az ezred valamely csatában már kitértette magát, a Medzsíd-rend nagy szalagja

és csillaga van felkötve. Ezenkívül az egyes zászlóaljknak külön kis zászlak vannak, vörös és zöld színben, a felhoidas és csillagos címmel. Ezeket egy katona vékony nyelénd fogva a puskája csövébe dugva hordja.

A tüzérés lovas ezredkebe van osztva; a gyalog tüzerek az ágyúkon ülnek. A tüzérés is hasonlít a többi lovassághoz, csak hogy fegyver-

szárú föld felől védő nagy földerdők, valamint a Fekete-tenger torkolatánál, a Bosporusban és Dardanellákban levő nagy parti erődökben külön vartüzér-zászlóaljak vannak. Ezen erődökben óriási nagyságú Krupp-féle ágyúk vannak elhelyezve. A Fekete-tenger torkolatának egyik leghatalmasabb erődje a Madzarvár (magyar erőd), mely sok század óta viseli a mi nevünket. Ágyúik egy részét Konstantinápoly egyik külvárosában, Top-haneban levő fegyvertárkukban maguk öntik. Ezerszámmra vannak itt a különböző kaliberű ágyúk. Ezen fegyvertár udvarán van közel 300 régi ágyú is. Egyike e nemből a legbecesebb gyűjteményeknek. Közöttük több régi magyar ágyú is van.

Szekerzetük az ottani körülményekhez alkalmazott sajátos intézmény. Hosszú, létrás oldalú szekereik elé négy öszvér van fogva, mely állatok gyorsak és rendkívül kitartók. Az ázsiai csapatoknál ezekhez külön teherhordó tevesapatok csatlakoznak. Szekerész katonáik csaknem hasonló öltöztetik, mint a tüzerek.

A hadi tengerészet leggyöngébb része a török haderőnek. Míg más nemzeteknél a technika épen ezt a fegyvernemet fejlesztette a leghatalmasabbá: ő náluk századokkal ez előtt hatalmasabb volt az, mint ma. A tengerész-ezred erőteljes, jól fegyverezett katonaság; fehérlő blúzával piros feztben festői megjelenésű. A török hajórak legnagyobb része évtizedek óta mozdulatlanul rozsdásodik az Arany-szár vizében; még kisebb gyakorlatokat sem végez. Mind a mellett van néhány teljesen mai módon felszerelt nagy hajó, minő a «Hamidié» fregatt is. Van több torpedó-hajó, s egy a Bosporus, mint a Dardanellák elzárására erős torpedó-láncolatuk. A tüzöltő-ezredek, különleges feladatuk mellett rendes katonai szolgálatot is teljesítenek, sőt a gróf Széchenyi Ödön pasa alatt álló tüzöltő-ezred egyszersmind a szultán egyik garda-ezrede is. Van külön tengerész tüzöltő-ezred is, mely hajón és kikötőben támadó tüzeknél tesz szolgálatot.

DRAGONYS TESTŐR EZRED.

ALBÁN GYALOG EZRED.

ARAB TESTŐR EZRED.

TÖRÖK KATONASÁG. — ABULLAH FIVÉREK KONSTANTINÁPOLYI FÉNYKÉPEI UTÁN.

„EGYETÉRTÉS” POLITIKAI NAPILAP.

Csávolszky Lajos, 1896. Kossuth Ferenc, főszerkesztő, XXX. évfolyam, főszerkesztés.

Az Egyetértés nem dolgozik a hatásvadászat olcsó eszközeivel, hogy másnak egyszerre, tömegesen csakhamar újja elmaradó, új előfizetőket szeressen, hanem mindenkor kellő színvonalon álló közleményei, gyors, pontos és minden tekintetben megbízható tudósítási által iparkodik régi, jó hírnevét mint hazánk legelső rangú napilapja állandóan fenntartani, hogy ez uton ne csak régi előfizetőit kapcsolja állandóan magához, hanem közönségét új hódítások által évről-évre maradjon meg is szaporítsa.

Hogy ezt a célt elérjék, erre néve legnagyobb támaszuk a lap nagy terjedelme. Az Egyetértés egyetlen egy oldalon majdnem annyi betűt képes közölni, mint a kisebb lapok három egész oldalon s így az Egyetértés egy rendez 8 oldalos lapja annyi közleményt tartalmaz, mintha a kisebb lapok 24 oldalon jelennek meg, a mi azonban csak tünékenyen történik. Lyukor az Egyetértés 12-20, illetőleg a kisebb alakban számítva 36-60 oldalnyi terjedelmű. Csakis a lap ily nagy méretei teszik lehetővé, hogy az Egyetértés mindenről oly bő és részletes tudósításokat közölhet, a melyeket egy más lap sem nyújthat közönségének. Így általánosan ismeretes, hogy az Egyetértés országgyűlési tudósításai e nemből a legtekintetesebbek, nemcsak a tudósítások kimerítő volta folytán, hanem annál a tárgyilagosságnál és részrehatatlanságnál fogva is, mely e tudósításokat minden pártszínezetű olvasó előtt is élvezetessé teszi. Egy másik nagy erőssége a lapnak rendkívül bő tárcza- és regényrovata. Az Egyetértés állandóan két kitűnő regényt közöl egyszerre, részint eredetileg, részint a modern világirodalom remekeiből válogatva előrangú műfordítók fordításában. Az egy év alatt közölt regények 400-500 nyomtatott lrra, vagyis 40-50 rendez regénykötetre rúgnak. Ily 40-50 kötet regény bolti ára legalább ugyanannyi forint. Ha most még tekintetbe vesszük az Egyetértésnek mindenkor közéletünk kitérősségei és előrangú publicisztikáit által írott vezércikkeket és egyéb politikai közleményeit, bő hírvorait, eredeti ásvizatait az ország és a világ minden részében levő saját levelezőitől, továbbá a vasárnaponként megjelenő egy-egy száklapot pótló «Irodalom», «Tanügy» és «Mezőgazdaság» című országos hírú rovatokat a végül az Egyetértés legjobban informált közgazdasági, ipar és mezőgazdasági rovatait és megbízható tőzsdéi tudósításait, bátran mondhatjuk, hogy az Egyetértés a hazai sajtónak egyetlen orgánusa, mely az intelligens közönség minden osztályának igényeit a legteljesebb mértékben kielégíteni képes.

Mindezen előnyök dacára az Egyetértés előfizetési ára a legmérsékeltebb:
Egész évre 20 frt -
Fél évre 10 -
Negyed évre 5 -
Egy hóra 1 - 80
Előfizetések legelőszőrűben postautalványon az Egyetértés kiadóhivatalához Budapest, papnővelde-utca 8. intézendők.

A Franklin-Társulatnál Budapestben megjelent, de kapható minden könyvkereskedésben is:

A besorozott.

História 1850-ből. Irta Vadnai Károly.

Kiadja a Kisfaludy-társaság. Ára füzve 80 kr.

Vászonkötésben 1 frt 20 kr.

KAIN. MYSTERIUM

Irta Lord Byron.

Fordította Gyori Ilona.

A Kisfaludy-társaság. Lukács Krisztina pályázatán meglicsért műfordítás.

Kiadja a Kisfaludy-társaság. Ára füzve 1 frt.

Vászonkötésben 1 frt 60 kr.

Hirdetések elfogadhatnak a kiadó-hivatalban, Budapest, IV. egyetem-utca 4. sz. a.

NÉMET ÉS MAGYAR SZÓLÁSOK.

A magyar tud. akadémiától Marczibányi-díjjal jutalmazott pályamunka.

Magyaros fordításra vezérlő segédkönyv, kiegészítésül a német-magyar szótárakhoz.

A magyar nyelvnek legjobb forrásaiból szerkesztette SIMONYI ZSIGMOND.

Ára füzve 4 frt.

Simonyi Zsigmond, a Magyar Nyelvőr új szerkesztője, kinek nem rég jelent meg Tüzetes Magyar Nyelvtana, most ez új pályamunkáját tette közzé, melynek nem csak tudományos, hanem gyakorlati jelentősége is van. A németből való fordítások révén számos idegenszerűség áradt el irodalmunkban. Hogy e bajon némileg segíteni lehessen, az Akadémia pályázat útján gondoskodott e kézikönyvről, melyben a fordító gyorsan megtalálhassa a német szólásmódnak megfelelő magyar szótást. Simonyi munkája a német szólások betűrendje szerint haladva közli a megfelelő magyaros kifejezést, még pedig a legjobb forrásokból: jeles íróinkból s a népnyelvből, s idézeteinek többnyire urát is adja pontosan. Könyve kiegészíti a német-magyar szótárakat, melyek e tekintetben igen hiányosak. Legjobb hasznát az írók s az iskolák vehetik, de bárki is haszonnal forgathatja, a ki magyaros stílusra törekszik.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

NÉMET ÉS MAGYAR SZÓLÁSOK.

A magyar tud. akadémiától Marczibányi-díjjal jutalmazott pályamunka.

Magyaros fordításra vezérlő segédkönyv, kiegészítésül a német-magyar szótárakhoz.

A magyar nyelvnek legjobb forrásaiból szerkesztette SIMONYI ZSIGMOND.

Ára füzve 4 frt.

VERNE GYULA

UTAZÁS A HOLD KÖRÜL

Fordította GAAL MÓZES.

Harmadik, egyedül jogosított képes kiadás.

Ára füzve 1 frt 20 kr.

Diszes vászonkötésben 1 frt 60 kr.

TÖRÖK RENDES SORGYALOG-KATONÁK.

Egyik érdekes intézménye a török hadseregnek a katonai csendőrség. Ennek feladata, hogy atyáskodjék a jó török katonára. A csendőrség rendes, sőt igen csinos katonai egyenruhát viselnek hosszú karddal s mellükön számozott rézlappal. Ellenőrzik a katonák magaviseletét, erkölcsi életét s különösen ellenőrzik a korezmákat. Bort, sőt a török katonának nem szabad inni; még a legmagasabb rangú tisztnek is csak akkor, ha egyszerűs mind étkezik is. A perai előkelő sörházakban rendes látvány, hogy a söröző tisztet asztalánál megjelenik egy-egy ilyen katonai közensődör, tisztleg s a következő perzenba a tiszturak fizetnek és szépen elmennek. De ez a csendőrség azt is folyéjzi, ha például egy közkatona valami nagy terhet cipizelve lát az utcán. Felebbvalóját ilyesmire okvetlenül büntetés éri. Mint említetttem, általában a katonának jó dolga van itt. Tisztjei atyailag bánnak vele. «Báránkyáknak» szólítják, barátokoznak vele s a maguk módja szerint elég jól ellátják. Télien például napjában többször meleg theát adnak nekik. Érdekes részét képezik a török hadseregnek a különböző kisázsiai irreguláris csapatok. Ezek között néprajzilag is kiválóan érdekesek a török szolgálatban levő zembek, a kiket egy csoportképpen szintén be-mutatunk.

A hadsereg átalakításában nagy segítségére voltak a török kormányának német tisztak, kik most is nagy számban vannak alkalmazva az egyes ezredekénél. Sok ezenkívül a magasabb rangú angol és francia tiszt is. Konstantinápolyban van magasabb katonai akadémia is, hol a törzs- és tábori tisztak nyerkik kiképzésétüket.

A legfőbb hadúr a szultán, a ki maga is nemcsak igen szereti hadseregét, hanem ért is hozzá. Egy szemlélő utáni csapatvezetésénél, mikor a szultán a meszet ablakában ült, láttam, hogy az ablak előttelvonuló csapatokat szemlélve egyszer csak intett a nagy úr egyik alatt álló szárnysegédének s ez kirántott egy legényt a sorból és oda lökte az ablak alatt sorfalat álló testőrsépat közé. Ruházatán vitt észre a szultán valami szabálytalanságot.

E rövid vázlat is eléggé igazolhatja, hogy a «beteg ember» inkább beteg oroszlan. A vidéken a katonaság nem oly fényes, mint a császári városban, piszkos, rongyos, sőt gyakran éheznek is, de hű és jó katona.

Dr. Szendrei János.

SUDERMANN «OTTHON»-A.

I.

Sudermann «Otthon»-a, a melyet a múlt év elején mutatott be a Nemzeti színház, kezd otthont nyerni az egész művelt világ színpadán, kül-

nösen az által, hogy Duse is fölvetette azt az ő műsorába. Jelentős dolog az «Otthon»-ra nézve, mert a Duse név pár év óta világhírű művészi vonzerő. Ma Párisban, holnap Londonban, majd meg Bécsben, Bukarestben merül föl s mindenütt ép úgy hódolnak neki, mint legutóbbi itléte alkalmával minálunk. Most harmadízben látogatott el hozzánk és fokozódott a lelkesedés; a mi alatt nem azt értem, hogy tapsokat aratott, mert a mai műtapsolás korában tulajdonképp a telt ház a mérvadó. Különösen áll ez az ő esetében, mert mi nem a híre nyomán hódoltunk meg neki. Mikor negyedfél éve a városligeti színpadon először láttuk őt, egy kis írói és művészi körre szorított a rajongás; két év előtt a népszínházban már nagy közönség élvezte művészetét, de került félig telt ház is; most hirdomónak se akadott jegy a két előadás kezdetekor.

Első este az «Otthon»-t, a másodikán a «Kameliás hölgy»-t adta. Az épen akkoriban végső útjára készül Dumas közel félszázad óta élő darabját Duse előző látogatásai alkalmából ismertem. Fő érdeklődésem Sudermann «Otthon»-ára irányult. Vajon mit fog csinálni Duse, az a könnyen lebbenő finom teremtés az ő gyengéd hurokat érintő sajátos hangjával, fájdalom tekintetével, törekeny alakjával és minden ízében rokonszenves lényével, a melyről el lehet mondani, hogy: csupa ideg. — vajjon mit fog csinálni Magdából, a ki csupa temperamentum; mit fog csinálni az az izig szalon alak a társadalmi formáságokat félrelőkő Magdából a híre kapott énekesnőből, a ki csupa izom és erő, s a ki a porondra kiállva, ekkép hirdeti az egyéniség zsarnokságát: «Mit nekem a világ! Én: én vagyok; a mi annyit jelent, hogy a lábaimhoz énekel az emberiség». Vajjon mit fog csinálni az az olasz-francia teremtés a kissé nehézkes és az apjáról szemben ridegen föllépő német leányból, a kit Sudermann német bohém-félének rajzol; tudvalevőleg olyan faj, a melyik érdekesebb akkoridokban élvezte ezt a kiváltságos helyzetét, semmint a francia.

Ily s hasonló gondolatok környékkeztek, midőn Sudermann «Heimat»-ja elolvasásának közvetlen hatása alatt a zsúfolt színházban elfoglaltam helyemet. Sietek kijelenteni, hogy sajnálom ezt a közvetlen elolvasást. Megzavarta élvezetemet. Fejemben szüntelen a Sudermann Magdája motozott, körülöttem meg a Duse Magdáját tapsolta a művészetéért méltán rajongó publikum. De hogy ő nem a Sudermann Magdáját játsza, azt én neki hibául nem rovom. A hiba az én részemen van. Hogy elolvastam azt.

Az ő álláspontja épp Sudermann-nal szemben teljesen jogosult. Magda az «Én, én vagyok» elvénél zászlovívője. Duse egyszerűen önmagára alkalmazza azt. Magda a lábához éneklő a világot, Duse a saját egyénisége bájjával a lábához beszéli az emberiséget. És nincs mit csodálkozni, hogy sikerült neki, s a közönségnek is becsületére válik, hogy vele tart.

Mintegy hét különböző szerepében kötött le ez a rendkívüli művész, s azokból most, hogy viszagondolok rá: két lényeges jellemvonása szól felém. Az, hogy egyszerű eszközökkel szolgálja művészetét és az, hogy még árnyas szerepeit is nemesítő oldalukról fogja föl. Megjelenése, ruházata maga a megtestesült igénytelenség; mozgása, taglejtése keresetlen; nem ismer színpadi előnyös állásokat; nem les hálás mozzanatokra, a melyeket előzetes kiszámítással tapsért csinál meg a színész, és mindenek fölött és első sorban: nem a nézőtérnek, hanem önmagának játszik, a mi csakis igazi, művészelkek sajátja és csakis nemesen gondolkodó belsőből eredhet. Nemessége ott tükröződik minden szerepének a fölfogásában. Fedóra. Odette, a Kameliás hölgy és a bukottak hasonló gárdája könnyek sajtólói az ő kezében. Részező rokonszenvet csikar ki esletjei számára belőlünk és ebben a Sudermann Magdája se kivétel.

Csak hogy itt attól tartok, hogy midőn a saját lénye varázsát oltja be a Magda egyéniségébe ezen a réven az apa és leánya harcában kizárólag az utóbbi részére köti le a rokonszenvet: csorbát üt a ezélon, hogy nemesítsen. Én jobb szeretem az elkeseredett s az apjával szemben siváran is föllépő Magdát — a mint azt Sudermann megírta s a mint azt az íráshoz hűen Jászai Mari adja, — hogy enyhítő körülményeket találhassak az apa fölháborodására, sem-

mint a nagyvilági allúrokkal, bájos egyéniséggel és ügyszólva zavartalan szívemességgel föllépő Magdát, a kivel szemben alig van mentése az apának oly mérvű fölháborodásra, mint a milyennel Sudermann fölruházta őt.

Rám a Duse Magdája azt a hatást tette, hogy olyan apa nincs, a ki ezt a bájos teremtést — bármennyire vétkes legyen is — vezekelő útjában lelője. A Duséék színpadi apja pedig már éppen nem fog fegyvert rá. Mert abban semmi se volt a német apából. Duséék kiküszöbölték a darab német jellegét s olasz-francia légkörben mozgott az egész környezet. A darab pedig csakis német légkörben érthető meg. Ugy, a mint azt a Nemzeti színház kitünő előadása mutatja. A francia-olasz apa olyan esetben, a mikor a leánya nemes cselzattal határoz az ő szándékával ellentéteket: küzd és enged; a német apa, különösen ha még katona is, «Unbedingte Unterwerfung»-ot követel és ellenzésre kitor. Sudermann «Otthon»-ának alakjai különleges német alakok. Az ő Magdáját német jelleggel kell adni hacsak azért is, hogy félig-meddig megérthesse az ember ennek a Magdának a szerencsétlen apját.

Ma már se nálunk, se a francziáknál, se sehoh a világon apai szélhűdésre komoly oknak el nem fogadható az, hogy énekesnői pályára adja magát egy apának a leánya, még ha az az apa alezredes is — mint a Sudermann. Én ismertem egy osztrák tábornokot, a ki nagy reményeket kötött színpadra lépő leánya hangjához; és ismerek alezredesi rangnál magasabb fokon álló tisztviselőket minálunk, a kik a színi pályára engedik arra törő gyermekeiket. Mi már annyira haladtunk, hogy színpadra lépéssel kapcsolatos gutaütést csakis ösöket számláló arisztokrata családok tönkre ment apáink engedünk meg, mert azt úgyis tudjuk, hogy a dusák egyszerűen leveszik kezeiket a hagyományaikról megfelledekezett gyermekeikről.

A német hadseregben uralgó szellem alapján azonban az alezredes apának ilyen rendkívüli megrázkódása nincs kizárva; de a Sudermann alezredesénél kizártnak látom ezt az esetet. Az az apa, a ki elkergeti a leányát azon okból, mivel nem köti életét az általa kijelölt emberhez: erősen kérges szívűnek mutatja be magát. Ez ilyen apákat arra a híre, hogy elkergetett leányuk egy év múltán színész nő lett, nem ért

Abdullah Hévrek konstantinápolyi fényképe.

KIS-ÁZSIAI TÖRÖK ZAPITE.

szélhűdés, az ilyen apák egyszerűen megtagadják a gyermeküket.

Ez a szélhűdés erős hiba a való-igazság (real-verismus) megírásának elve ellen; de nem a legkiválóbb azok között, a melyeket ezzel a szerencsétlen apával épp annak zászlovívője: Sudermann elkötve. Fegyvert fogat reá azon okból, mivel ez az elkergetett teremtés, a kivel az atya tiz év óta annyira nem törődik, hogy még azt se tudja, hogy a világszerte ünneplott Dall Orto énekesnő név alatt a leánya rejtezik — fegyvert fogat reá azon okból, mivel tiz éves művészi mult után nem érintetlenül került egy napi látogatásra haza; a melynek kínos tényét is az apával csikartatja ki belőle a szerző.

Nem — kérem — ilyen apák nincsenek. Olyanok vannak, a kik hasonló okból a pillanati hatása alatt fegyvert fognak a velők egy földel alatt élő s közvetlen hatalmuk alatt álló gyermekükre; de a Sudermann alezredese azt nem teszi. Egyszerűen nem teheti, mert az ő lelki és kedélyvilágát a lefolyt tiz év gyökeresen átalakította. Sudermann ezen a tiz éven át-sílik könnyedén és esodadoktorok módjára bának el halálós bajokkal. Az alezredest meg-űti a guta, nyugdíjazza, idegei elernyednek s az örültek házához áll közel. Sudermann egy kenetteljes luteránus lelkes lelkű vezetése mellett, a vallás, a játékoság és virágművelés-eszközével meggyógyítja őt. Helyes, mert ezek a patikánál hathatóbb gyógyszerek, csak hogy aztán le is kell vonni az okserű következtetést. Sudermann azt azonban nem teszi.

Ez az alezredes-apa a kigyógyulás után többé nem a dacz embere. A hit, a játékoság és a természet kultusza révén az ő szívébe az engesztelékenység költözött. Fájó aggdóssal gondol veszélyes talajon mozgó gyermekére; kutatja: hol lehet; vágódik utána s szeretné védő karjait kiterjeszteni rája. Ez az apa tiz év múltán hazakerült gyermekét nem habozik szívére szorítani; ez az apa nem a foltok után hajszolódik, hanem büszkén tekint a gyermekeire, hogy kiküzdötte magát s mikor azok a Seyllak és Charibisek villannak agyába, a melyeken a gyermeke útja haladt: köny löpözdik a szemébe és megmozdul bensejében az önvád.

Ilyen apává lett a lelkes sikeres gyógykezelése alapján Sudermann alezredese és nem olyanná, mint a minővé az író fejtseti őt. Az író ezzel az apával egyszerűen feltettett ben-nünket s a nem igaznak szemfényvesztő ügyességgel igazul feltüntetéseben rejlik annak az oka is, hogy a leányával való színpadi harcában nem megfelelő részvétellel kísérjük őt, holott neki a leányához képest valóságos rémsorsot juttat a szerző, mert betetőzésül abban a perczben, a mikor fegyvert fog reá: szörnyhalállal végzi ki.

Szegény szerencsétlen apa — ránk nézve egész megkönyebbülés, hogy kiszenvedett, s hogy nem üzethetik vele tovább azt a kínos kutatást, a melyhez az ő apai belsejének épp oly kevés köze van, mint az egész darabnak a «Heimat» ezimhez, a melyre az író elkeresztelte azt. Nem tudom mit ezélt vele. Azt-e, hogy visszariaszsa a művészt papnőit a szülői háztól, nehogy pusztulás keljen nyomukon a családban; vagy azt, hogy megfenyegesse az apákat, mi a sorsuk, ha megvonják gyermeküktől az otthont: mindkét esetben inkább az «Apa végzete» lenne a megfelelő ezim, semmint az általános «Otthon», mert nem minden otthon-megvonás végződik szükségszerileg ilyen rémesen, sőt szükségszerileg még a Sudermannén sem.

Elmondom az övének a történetét.

Szűry Dénes.

JÓZSEF FŐHERCEG WÖRISHOFENBEN.

Kell-e egyáltalán magyarul szöveg ehhez a rendkívül érdekes képhez, melyet József főherceg engedélyével itt közlök a «Vasárnapi Ujság»-ban? . . . Ez a havas, hegyes táj, s a szabadban levő három alak elmond mindent. Ki ne ösmerné meg azonnal József főherceget és Kneipp főtisztelendő urat, a ki egészségtől duzzadó alakjával a legjobb bizonyíték a «Kneipp-kúra» kitünő hatása mellett?!

A wörishofeni kedélyes arcú főtisztelendőnek

gyógymódja a mi József főhercegünknek mindig nagyon használt. Most is, hogy az a rettenetes csapás érte, megtörtén ment fiával, József Ágost főherceggel, és menyével, királyunk egyik legkedvesebb unokájával, a szép Augusta főhercegnővel Wörishofenbe, hogy talán a test edzése által felüdül az a nemes lélek is, mely legutóbb oly iszonyúan szenvedett.

S ha a képre tekintünk, mely a mi jó főhercegünket, Kneipp mellett ülve, úgy ábrázolja, a hogy ő künn a hóban használja a gyógy-módot, örömmel láthatjuk annak szemebetűnő játékosy hatását rajta. Arcz n ugyan ott van a melankholiának bánatos vonása, de majd ezt is el fogja tüntetni az a szeretet, melylyel őt családjá és nagyobb családjá: a magyar nemzet körülvézi. S bizonyos, hogy derültebb volna tekintete most is, ha visszafordulva, fiára József Ágost főhercegre nézne, a ki, mint e képen is látható, szép, deli férfivá fejlődött.

József Ágost főherceg eddig keveset szerepelt a nyilvánosság terén, pedig egyike azoknak, a kik valóban méltók arra, hogy minél többen megismerhessék azért, hogy aztán öszintén becsüljék. Komoly, nagyon képzett s igen kötelességtudó férfiú, s a legjobb családapa. Megható az a gyöngédség, melylyel fiáról, a «kis Józsi»-ról beszél vagy ír, hogy belőle valószínű ember és igaz magyar hazafit akar nevelni. József Ágost főherceget a magyar nemzet kétségkívül mind jobban-jobban meg fogja ösmerni, megbeesülni, megszeretni, mert valóban méltó fia édesatyjának, kit a szomorú napokban fő vizsgálat legjobban.

Elment vele Wörishofenbe is, mert nem akarta édes atyját magára hagyni, s mert a családjukat ért megrendítő katasztrófa őt is nagyon megtörté. Menyire szerette fivéré: László főherceget, kit becézve «Liliké»-nek hívott, csak azok tudják, a kit őt közelről ösmerek.

József Ágost főhercegre is kitünő hatást gyakorolt a Kneipp-kúra. Ő is naponta futkosott cipő és harisnya nélkül a hóban, s mindennap két u. n. «Blitzguss»-t kapott. Két fokkal vízzel öt-hat perczig főscentézték, a mig kimelegedett. Naponként öt-hat órát sétált, a mi azután jó étvágyat és jó alvást eredményezett.

A főhercegek december 14-ikén hagyták el Wörishofent. József főherceg most Fiumében van s ott is marad tavaszig; József Ágost főherceg pedig nagy útra készül: Afrikába megy, s ha lehet: a szent földre.

Theurewk István.

PATER KNEIPP.

Wörishofeni képünkhöz érdekesnek tartjuk Szűry Dénes «Rajok» című művének «Pater Kneipp» című, 1891-ben írt cikkéből, a melyben a wörishofeni élet élénk méltatásban részesül, — Kneipp jellemzésére vonatkozólag a következőket közölni:

«A plébánia-lak az ő egyszerű udvarával nemcsak Wörishofen érdekessége, hanem a kor nevezetessége is. Abban a házban az önzetlen önfeláldozás lakik. Egy ember, a ki szenvedélyes élvezetet talál abban, hogy másokon segítsen, s a kit mellékel nélkül, kizárólag a segítés eszménye lelkesít. Ma, mikor az ideális rugók helyett a számítás rugója mozgat ügyszólva minden lépést mindenütt, szinte mythikusan hangzik ez a dolog. Az életben kevés emberben találtam annyi feltétlen tiszteletre méltót, mint ebben a falusi papban. Nem hiszem, hogy valaha méltóbb ember kezét csókolták, mint az övét. Hetven évvel a vállán, hajnaltól estig vigasztalón balzsamoz, és teszi úgy, mint a lelkiismeretes kenyérekész a kötelességet.

Négykor kel s fekszik kilenc és tíz óra között. Ebből tizenegy jut a munkának a nyári napokban, s mikor estenként, udvara régi körte-

fájának kéréhez támaszkodva földgél és szívia szivarját, oly kedélyeskedő frissesség csillámló szeméből, mintha csak fiatalabb lenne, mint reggel a munka előtt. Testét, szellemét edzi a napi verejték, s oly nyugalmat ad neki éjre, a melyről álmodni se mernek a mai kor idegesei. Magától hallottam, hogy a mint letesz a test edzése által felüdül az a nemes lélek is, mely legutóbb oly iszonyúan szenvedett.

Évekig beteg volt. A húsz és harmincz év közti időt szenvedésben töltötte. Vért köhögött. Kézelték, gyógyították. Használta. Erejét elvesztette, aggályos könnyűsége leaszott, és lemondással nézett a jövő elé. Egyszer egy könyvtár katalógusában kutatta, egy a hideg víz-gyógymód alapelveit tárgyaló füzetre talált, s annak nyomán lett a kis patakól nagy folyó. Mert hát azt már nem lehet tagadni, hogy az folyó: Ertem a wörishofeni népvándorlást és a «Meine Wassereur» óriás keletét; öt év alatt huszonkilenc kiadást ért, kétszázszert meghaladó német példányra forog közkezen s lefordították angolra és francziára is. A füzet adja vissza egészséget, a többire meg a kutatásszomót az emberszeretet sarkalta őt. Azokat születésével, természeti adományok hozta magával.

Élete a kitarás ritka példája. Két ezéjta volt. Egyik, hogy pappá lehessen. Azt csak harminczhárom éves korában érte el. A másik, hogy győzelemre jusson a víze. Arra újabb negyven évre volt szüksége. 1891-ben elérte azt, hogy megértül a tanácsát kérők sokaságától. A papi pályára már gyermekkorának álma volt, s abból az álomból nem tudta őt kiábrándítani se idő, se kényserkörülmény. Az apja «szegény falusi tákacs volt, s a maga mesterségére fogta őt is. Huszonegy éves korában vándorlattal elküldték világlátni a takácslegényt. A huszonegy éves Kneipp, a mai wörishofeni plébános, huszonegy éves korában még nem tudta, mi a gymnázium. Megszabadulva a szülői kötelek közvetlen szigorától, mely kizárólag az ő tanult mesterségét látta boldogulását, nem a szálak szövését folytatta tovább, hanem embert keresett.

A vándorló-legény be-betért egyik falu plébánosától a másikhoz, bátorításért. Még mindig a pappá levés bögára bántotta őt, huszonegy évvel, egyetlen gymnázialis iskola nélkül. Szánakozó mosolyföld fogadták mindenütt, mig nem egy plébánosnak megakadt rajta a szemé. Határoztottságra, akaraterjére, nyílt gondolkodására és egyéniségének alapjellemonvása: a jó szív, megragadta őt. Végre egy ember, a ki komolyan veszi a takácslegényt. Ott tartotta magánál, s két év alatt elkészítette a gymnáziumi előtanulmányokra. Huszonhárom éves korában beírták a gymnáziumba és harminczhárom éves volt, mikor pappá szentelték. Tanulmányait óriási nélkülözések közt végezte. Azok voltak a megpróbáltatás évei. Sokszor hiányzott a mindennapi falat és azon évekre esik sorvadó betegsége is. A víz emberré tette, s azon a nyomon lett apostolává.

Két évi káplánkodás után ugyanazon minőségben került Wörishofenbe az ottani apácák gyóntatójának, s ezt a teendőt harminczhat év óta végzi ma is, tiz éve mint plébános. Káplán korában népies füzetecskéket írt a gyümölcs-tenyésztésről, méhészetről, gazdálkodásról s mindenekfölött, a hol szeret tehetne, gyógyított. Ha a papi kötelessége gyakorlása közben betegre talált, nem nyugodott, mig rá nem diktálta a vizet. Rábeszélt képessége nagy, a szerébe vetett hit pedig bizalomkeltő. Itt-ott sikereket ért el a nép közt, aztán felkeresték innen is, onnan is, a nép után pártársai s végre most már a «societas». Egy ismerősöm jár oda név őt, vakhittel és feltétlen bizalommal. Tőle tudom, hogy négy év előtt kizárólag papok helye volt Wörishofen, s hogy közülök alig húsz-huszonöt kétségbeesett alakot hozott oda a végső szalmaszál. A múlt nyáron valóságos ostrom színhelye volt az az egyenlő falu.

Ezt az ostromot azonban sok keserűség előzte meg. Életének első fele nyomorúság volt, másik fele küzdés. Ebből kiküzdötte magát, a másik megedzette. Kinevelték, kicsinyelték, dol-

goztak ellene, bíróság elé állították, és rossz szemmel nézte viz-apostolkodását egyházi főtársai is. Ottlétem idején vizsgáló bírák jartak a plébániáján. Egy szerencsétlen ideg-beteg került hozzá, a ki egy év múlva a legszerencsésebbek hazában végezte életét. Azt az ő vizének tulajdonították, s rávetették az özevet, hogy fogja perbe őt. Az özevet akképp cselekedett, s aztán ivszáma született szakértői vélemények. A víz ölte meg őt, bizonyította az egyik fél; magával vitte oda az elhomályosodást, állította a másik. Ez a másik döntötte el a kérdést. A plébánost fölmentették, a ki különben lelki megnyugvással viselte a meghurcoltatást.

Akadtt azonban más baja is. Az augsburgi érsek összevont szemöldökkel nézte a wörishofeni dolgokat, de beavatkozásra sokáig nem talált okot. A plébános példányképe a papnak, a ki hévvel csügg hivatásán, s jelszava, hogy első a kötelesség. A tavalyi népvándorlás azonban aggályba ejtette őt is, s egy kisegítő kaplánt fordult augsburgba. Visszaütasították s egyúttal megrendszabályozták az ő felügyeletére bízott apácza-kolostort. A Kneipp tanácsát kereső papok serege, az ő rendelkezéséből, ott nyert ellátást, s egy-két nehéz beteg ápolást is, mert a wörishofeni kurta koresmák nem papoknak valók. Az augsburgi érsek megföltötte a vendégszeretetet; szerencsére akkoriban nyílt meg a «Curhaus», melyben aztán nemcsak étkezést, hanem lakást is találtak a száműzöttek.

Ide igatjuk meg záradékul a Kneipp délutáni előadásait jellemző kis részletet:

«Kneipp a rendelőszobából kerül a szószekekre. Száz nyomorék panaszát hallgatja előbb s attól kábultan indul a délutáni előadásra. Utközben megrohannak. A kőszvényes, az ideges, a rosszul emésztő, a sánta, a melankholikus, mind a maga nyomorúságáról szeretne hallani. Szó nélkül halad közöttük egy kis házi sikkában, mignem bejut a fődött sétány közepén felállított szószekekre. Ott meg cédulákra jegyzett másfajta nyomorúságokra figyelmeztetik őt.

És a publikum? A publikum ott vár gyülekezve. Szószeke körül már háromkor elhelyezkedik az áhitatosabb társam, egy jó zöm a colonád két oldalszárnyában mozog, a többi meg kibérelt székecskéjével a szabadba kerül. Nincs türelmetlenkedés. Nyugodt várakozás ül az arczokon. Egy hű meztelbős társam — ne tessék, kérem, összerögni, az nem annyira shocking, mint első pillanatra gondolja az ember — betlehemi időkhöz hasonlítja, találón, az egész jelenetet. Kézi kocsiokon bizalmat sugárzó reménytelen arczok, egy sereg biezegő, vezetőre szorult világtalanok, viruló színű idegesek, sok zárdai fátoly, még több reverenda s koldustól hercezig: üdvöt kereső tarka világ.

A Vortrag az egyetlen alkalom, mely Wörishofenben minden mozgásra képes lelket összehoz. Kaszinó, olvasószoba, oszonna-kiirandulás ismeretlen tényezők. Itt gyűl össze az egész Wörishofen, s eljö a szomszéd falvak Kneipp-lakója is. Tulajdonképp csak itt látható, hogy kit-mindenkit vetett ide a sorsa. Sok száználmas alak, de egészen véve mégsem levertő kép; a világ kórházainak legszomorúbb példányai együtt, de mégsem azoktól nyeri jellegét. Nincs lemondás az arczokon, pedig a végső úton levők mennyi jelöltje a sok nyomorék közt. Fonyadt, sorvatag, önerőből mozogni, állni képtelenek, és mégis mennyi megnyugvás a sok kétesen fénylő szemüregben! Ott ül a remény, s a pap keneteljes szavába vetett hit.

A remény és a hit. Egy angol filozofus azt

a keresetlen természetesség maga. Meggyőződés jellemzi minden szavát, de nincs benne fanatismus. Nyugodtságával ad kifejezésének erőt, doktort nem szid és egyenes mindenek fölött. A mi a szívén az a száján.

Szókimondása révén, persze, sok kényes hír rezzen meg a colonade alatt, s különösen a gyengéd nemnek jut ki erősen. A «Weibervolk» nem részeseül hagyományos simogtatásban. Itthon egyik ájulás a másikat érné. Ott egy hét alatt megszokottá lesz az igazság, hamarosan száműzetésbe kerül az arasznyi topánsark, és elletben a karesúság poézise is. Ezt az utóbbit zokon vettem az öreg úrnak. Azt oly kegyetlen előszeretettel marzangolja össze a szószekekről, hogy harmadnapon alig ismerhető meg egy-egy bájos jövevény. Az újon jött csak három napig tartja meg művészi alakját. Addig borzadozik a plébános nyerseségétől, és lázong a mások megfeledkezése fölött, míg nem hat a példa, s mindannyi a természetet bűvös gyermeke lesz.

EGYVELEG.

* Az írók borítékul leginkább vörös cédrusfát (juniperus virginiana) használnak. Ez a fa Floridában oly nagy mennyiségben található, hogy most már nagy gyárakat alapítottak, melyekben ezeket a fakatirótokoknak feldolgozzák az európai nagy irógyárak számára.

* Ötven éves jubileumát ünnepelte most az acéltöltő. Egy Mason nevű birminghami munkás találta fel, földhöz ragadt szegény volt, de találománya következtében 1883-ban már mint többszörös milliommohalt el, bár életében iskolákra, árvaházakra s más jótékony intézetekre tömördedek adományozott.

* A Kaspi-tenger és környéke tudvaleg rohamosan apad, illetőleg szárad. Az Aral-tó csaknem szemlátomást apad. A Kaspi-tenger a jelen században körülbelül 10 ezer négyzetkilométernyit vesztett területéből. A két tenger közt fekvő tavak ma már eltűntek, vagy apró mocsarakká változtak át. Venakov orosz földrajzíró ennek következtében ajánlja, hogy a Don folyót csatorna útján a Volgába vezessék, hogy általa a Kaspi-tenger vize gyarapodjék.

* Velocipédes hordárok vannak Berlinben, kik üzeneteket és kisebb csomagokat szállítanak nagyobb távolságra aránnyal elég olcsón. Négy kilométerig 20 krt kell fizetni s egy óra távolságra egy forintot.

* Egy tonna kőszénből, azaz 1000 kilogrammból, előállítható 680 kiló koks, 80 liter ammoniakvíz és 63¹/₂ kiló szénkátrány. A kátrány destillációjából ered 30 kiló szurok, 7¹/₄ kiló kresosot, 6 kiló kátrányolaj, 4 kiló nafta, 3 kiló naftalin, ¹/₂ kiló phenol s azonkívül kisebb mennyiségben az urin, benzín, anilin, toluin, anthracin és toluéz. Ez utóbbiól készíthik újabbán a saccharint, mely sokszorta édesebb, mint a cukor, úgy, hogy ezer annyi térfogatú vizet mint maga, képes megédesíteni.

* Fekete angyalokat rajzoltatott új bibliájába egy élelmes amerikai könyvkereskedő. A könyv a déli államok négyei között rohamosan elterjedt.

JÓZSEF FŐHERCEG FLÁVAL PÁTER KNEIPPNÁL, WÖRISHOFENBEN.

Wörishofeni fénykép után.

„Boldog új évet!”

Cserna Károly rajza.

AZ EZREDIK ÉV.

— 1896. —

Egy ezredév leviharzott, Megvívunk sok idáz harezot, Megfenyítüni bűneinkért Ránk az Isten hány esapást mért Hajh! mennyiszor sujta ránk! ... — Győzvény annyi bűn, veszélyen, Ki gondolta, hogy megérjen Ezer évet szép hazánk?

Ki gondolta, hitte volna, Hogy az a nagy áldott róma, Melyen a sors vad haragja Nemzetünket learatta S magyar irmagul maradt: Magyar föld lesz, — s rajta, mint rég, Jó magyar nép rajzik ismét S vígan szánt, vet és arat.

Hogy e kis nép, ez az árva, — Száz ellentől körüljárva — Sziklaként szilárdan álljon Annyi átkos belviszályon, Annyi véres vad tusán, — S ősei szent örökségén, Uralkodjék bizton, békén Hosszu ezer év után!

Ki gondolta, hitte volna, Hogy — hajolván nyugovóra, Napja nehéz ezer ének: Zendül diadalmi ének, Zengi egy nép ajaka, Egy népe, mely-árvaságban — Gyarapult erőben, számban S erősebb, mint valaha!

S megértük! ... Ma méla bánat Ne vessen ránk sötét árnyat, Konduljanak a harangok, Riadjanak örömhangozok A hazában szerteszét ... Féltre bával, zord közönnyel, Köszöntsük nagy vig örömmel Uj ezerév reggelét!

Lampérth Géza.

A KIÁLLÍTÁSI FALU TEMPLOMA.

Az Andrassy-út tengelyébe eső kiállítási körút első hajlásánál sudártoronyú templom hirdeti, hogy a faluhöz értünk. A falu piacsterén vagyunk. Jobbról az iskola, a háttérben a község háza, aztán a tűzoltószerek tára, a magyar utca nyílása és a debreczeni csárda képezik a templom környezetét.

Nagy, rácos kapun keresztül jutunk be a temp-

lom udvarára, melyet a templom körül épített védőfal kerít. A templom is, a védőfal is hazai typus után alaposan tanulmányozott motívumok követésével épült. A Kalotaszeg Magyar-Valkó községének református temploma szolgált mintául a tervezőnek. A nemes egyszerűséggel fehérre meszelt magas falakon góthikus ablakok nyílnak. A templom főhajóját mellékhajó keresztezi, a torony maga oldalt áll. A toronytető, kupalakú süveg, ivetes fatornác építményen nyugszik. A 120 négyzetméter alapterületű építmény néprajzi tárgyak befogadására van szánva. Zichy Jenő gróf állítja itt ki kankazusi útjából hozott ősmagyar vonatkozású tárgyait.

A védőfal régi időkre emlékeztet; külelenség, ellen védekezett ezzel is a nép. Magyar-Valkón is megvan a védőfal, másutt is; a Székelyföldön majd minden templom körül. A vásártartó utókor bódékat töltött a kőfal mellé, (pl. Csik-Szent-Domokoson) s ezt az eszmét valószínűleg a védőfal tervezője is, midőn abba eladási fülkéket mélyesztett.

Még ha nem volnánk is kiállításban, senki sem fogja kárhóztatni a kivitelt, mely az üzletet ily közel hozza az Isten házhöz, ha megmondom, hogy e bódék hazafias közérdek szolgálatára, a nép- és háziipar termékeinek terjesztésére hivatvák. Kizárólag magyar czikkeket, specialitásokat és mindennapi szükségleteket fog itt az ország minden részéből összerögreglett eladó közönség a kíváncsi idegeneknek kínálni. A huszonnégy bódén Bács-Bodrogh, Csongrád, Békés, Krassó-Szörény, Abauj-Torna, Maros-Torda, Hunyad, Torontál, stb. vármegyék érdekeltsége osztozik meg. Az egyikben kátrinczákat, tarka papucsokat, a másikban varrottast, a harmadikban tarka butykosokat és kántákat, tapló munkákat, a negyedikben székely szőtteket, az ötödikben szegedi paprikát, a hatodikban debreczeni perczet és pipákat találunk majd árusítva, és ki győzné elsorolni mindazt a sok tetszetős holmit, a mit most a kerületi, helyi bizottságok egymással versenyre kelve, a bódék árúkeszlete gyanánt felhalmoznak.

A bódék egész kivitele falusias. Igazi díszét ez az egész sor csak akkor kapja meg, ha majd május hó másodikán kinyitja mindannyi a sátrat, kirakja, aggatja az áruló deszkára a tarkábbnál tarkább holmit, megjelenik a nyílásoknál a vidékről került árusályné és összegyűlnek egy-egy előtt a jókedvű revők.

Templom és anyakönyvvezetői hivatal szoros tözsomzédságba kerültek. Nem ok nélkül. A lakodalmasodni készülő nép nem akar sokat fáradni, mert a csárda boltíve alatt híres cigány muzikája és jó bor fogja várni a násznépet. Nem sokára kifüggesztik a községházán a hirdetősi táblát s akkor megtudjuk, hogy ormánsági, szerb, román, szász, kalotaszegi, csángó, matyó, ruthén lakodalma van kilitás a kiállítás tartama alatt a faluban. Ezekre azután meg lesz hiva minden látogató, s lesz azokon oly virágos jókedv, a minő csak az igazi faluban fakad.

Dr. Kovács Gyula.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

A műcsarnok téli kiállításának jutalmait, díjait már kiosztották. Az állami nagy érmet a magyar művészek közül ezúttal senki nem kapta meg, visszatartották. Feltűnőbb alkotás nincs is most a kiállításon, művészeink legnagyobb részét a milleniumi megrendelések veszik igénybe.

A kis aranyérem egyikét Pállik Béla kapta meg, a jeles állatképfestő. Kitüntetett festménye egy merinó sok feje, valódi arczkép — ha szabad ezt mondani. A gyapjas előkelőség csupa hűség, hatalmasan kunkorodott szarvával, jámbor birka-tekinetével és gyapjával. Pállik a lovakat, ebeket is nagy hűséggel festi, de a birkák az ő specialitásai.

Veres Zoltán, az ifjabb festői nemzedék egyik sokat ígérő tagja a gr. Károlyi Tibor-féle ezer frtos díjat nyerte meg «Egy nő» című életképével. Tárnya nyers, de jól van előadva és megfestve, minden alakja a maga helyén. Szobafestők tartják pihenőjüket s közéjük került a Fra Léni is, a ki a padlót surlója föl. Az aszszony alighanem a pálinkamérésben tett látogatást. Jökédvű, az ilyen szegény, elzülött asszonyok keserves jókedvűségével dúdol valami nótát, mely régi emlékeket ébreszt nála. A munkás legények dévaj jó kedvvel hallgatják, s az egyik a festékes bögrén esettel üt hozzá taktust. A legények jókedve, az elzülött szerencsétlen asszonyban kifejezett nyomorúság és az alkohol hatása a fiatal művész ép erejét és jellemző képességét mutatja.

A mai számunkban összeállított képeslapokban hazai és külföldi művészekről vegyesen közlünk több művet a mostani kiállításból.

Kriesch Aladártól egy tisztes matróna arczképe tűnik föl. Kossuth nővére, Lujza, Ruttkayné asszony ez. Neve a kép aljába is be van festve.

Egy pár külföldi művészzsel egészítjük ki még a bemutatott műveket.

A német Firlé Walter a műcsarnok egyik szeretetre méltó rendes kiállítója. A múzeumi kép-tárba töle megvett, «Vasárnapi iskola» egy darab valódi élet a szegény falusi tanítók életéből. Most két bájos fiatal lányt látunk tőle, a kik a kertben virágot szednek. Az a letépett virágokat leeresztve kezében, mélyen elmereng. A kép címe: «A kertben».

Fleury Róbertnek «A directrice (direktorium) idejéből» címet kapott női arczképén bő tanulmányt tehetnek az arczkép-festők a finomságból, eleganciából, a kifejezés jellemző előkelőségéből.

Abry Leon, a mi régi belga ismerősünk, soha sem hiányzik kiállításainkról. Nagy kecses női alakot, vagy katonákat fest, szinte azt lehet mondani, hogy nála a szélsőségek érintkeznek. «A csatártűz» egyik genre-jának eleven képe, belga katonákkal.

A művek bemutatását még folytatjuk.

VENEZUELA.

A föld kerekégek vagyona és műveltségre nézve csaknem páratlanul álló két nagy nemzetnek, az angolnak és az észak-amerikai yankeeknek mostanában történt összerögregése gyakori emlegetés tárgyává tette Venezuella nevét.

Venezuella Dél-Amerika éjszaki részében fekszik; területe legalább háromszor oly nagy, mint a minő a magyar korona országainak területe; a benszülöttek még többre számítják, körülbelül akkorára, mint a magyar-osztrák monarchia és a Német birodalom együttvéve; de ezen az óriási területen alig lakik több ember, mint az erdélyi részekben; azoknak jó része is vad, vagy félvad indián. Az ország nevének jelentése Kis-Veneze, s ez onnan ered, hogy az első felfedezők amocsaras tengerparton czölöpökre épített indián falukat láttak, melyek őket az akkor hatalmas tetőpontján állott Velenczére emlékeztették, mely szintén czölöpökre épült.

Az ország kisebb része hegyes, leginkább a partvidéken van egy nagyobb hegyláncza a Sierra Nevada de Merida, melynek egyes csúcsai 4000 méternél magasabba emelkednek, tehát megközelítik a svájci Alpsek csúcsait azonban itt, az egyenlítőhöz közel, csak ritkán van rajtuk állandó hó, völgyeik pedig egészen tropikus jellegűek, melyekben pálmák, sőt valószínű tropikus őserdők tenyésznek. A terület-

nek legnagyobb része azonban síkság, a híres Orinoco folyó mellett elterülő gyepes alföld, mely sok tekintetben hasonlít a nagy magyar alföldre, de annál sokkal nagyobb és érdekesebb már csak azért is, mert a tropikus tenyészet itt rendkívüli erejű, oly annyira, hogy a legtöbb helyen 2-3 méter magas fű tenyészik, melyben még a jaguár és más nagy állatok jelenlétét is csak a fű hullámzása árulja el.

Az egész ország, az amerikai államoknál elterjedt szokás szerint, államok szövetségéből áll s köztársasági szervezete. Sok tekintetben hasonló az észak-amerikai Egyesült-Államok szervezetéhez. Mivel azonban Venezuela jóval később, csak a jelen század elején, szabadult fel a spanyolok igrájából s lakossága igen gyér: a fejlődésnek minden tekintetben alacsonyabb fokán áll. Magában a fővárosban, Caracas-ban, sincs több 70 ezer embernél s így a nagy Unióban ez még nagy város sem lenne; a többi városok még sokkal kisebbek; alig van 5-6 olyan, melynek 10 ezer lakosa volna. Vasútja az országnak csak a tengerpart közelében van; gyári ritkák és kereskedelme jóformán idegenek kezében van. A nagy síkságon ugyan tömördek szarvasmarhát és lovat tenyésztettek, azonban ezeknek itt édes-keves értékük van. Legfontosabb még az éjszaki részeken a kávétermesztés, melyet nagyban üznek s melyből évenként mintegy 60 millió korona értékűt szállítanak külföldre.

Venezuela ilyen gyér lakottságának fő oka, hogy az európai letelepedőkre nézve kedvezőtlen éghajlata. Hőmérséklete oly nagy, hogy azt fehér ember tartósan alig képes kibírni; e mellett az erős csapadék következtében a folyók mellékén s épen a forgalom fő helyeül szolgáló tengerparton tömördek a mocsár és az úgynevezett mangrove-erdőség, mely valóságos halálos betegségeket (sárga-láz) terjeszt.

Hasonló állapotok vannak a Venezuelától északkeletre fekvő Brit-Guyana vagy Demerarra gyarmatban is. Guyana egyik része, melyet a franciák Cayenne név alatt egykor Szibériához hasonlóan gonosztevők száműzetési helyének használtak, az egész művelt világban hírhedt lett, mint emberölő éghajlatú vidék. Csekély különbséggel ilyen Guyanának az angolok kezén levő része is. A különbség közöttük és Venezuela között mégis nagy, mivel Venezuelában a rendszeres munkát kerülő s vállalkozásokra gyenge spanyol nép lakik, kik más vidékeken is elmaradottabbak, mint angol szomszédaik. Így az angol gyarmat fővárosa, Georgetown, bár nem oly népes, mint Caracas, már sok tekintetben mai szabású város. Van benne gázvilágítás, lóvasút, ártézi kútak, múzeumok, lóversenypályák s különböző iskolák, szóval csaknem minden, mit Európa közép nagyságú városaiban találunk. Különösen ügyesek voltak továbbá az angolok abban, hogy ezen vidékre, hol az európai nem képes meggyökeresedni, négereket, khimai és keletindiai munkásokat, úgynevezett kulikat, telepítettek le s ezekkel nagyban tenyésztették a kávé, gyapotot, főképp pedig a cukornádat. Újabb adatok szerint az országban, mely Magyarországnak mintegy kétharmadrészével érhet föl, tehát igen sokkal kisebb, mint a szomszéd Venezuela, már 115, részben igen nagy cukorgyár foglalkozik az aratás feldolgozásával.

Az angol és amerikai viszálykodásnak oka tudvaleg az volt, hogy az angolok guyanai gyarmatuk határát Venezuela felé tetemesen ki akarták terjeszteni és hogy a vitás kérdésben a venezuelaiak részéről bírók ajánlott Egyesült-Államokat Anglia igen mereven visszautasította. Az angolok terjeszkedési hajlama általában ismeretes s itt sem érthetetlen; bár az éghajlat egészségtelen volta mellett még tekintetbe vehető az az ellentét is, hogy Demerarrában összesen sem lakik 300 ezer ember, köztük 20 ezer fehér s így előreláthatólag még jó hosszú ideig nem lesz szükségük földre. Másrészt mondják, hogy épen az angolok által erőszakkal elfoglalt terület a legjobbak közé tartozik e vidéken s a hegyekben eddig ki nem aknázott kincsek sejtjenek.

Egyik térképünk Venezuela területét tünteti föl. Másik térképünk az amerikai Egyesült-Államokat és az Amerikában levő brit gyarmatokat (Dominion of Canada) mutatja. Kanada, az angolok nagy amerikai gyarmata, a mellette levő sarkvidéki nagy szigetekkel, területileg sokkal nagyobb, mint az Egyesült-Államok, azonban

csak az Atlanti-óceán felé eső déli része van benépesedve. Különbözik az amerikai angol gyarmatok összes népessége egy tízdrészt sem teszi az Egyesült-Államok népességének. Cleveland elnök, ki az ismert harcias izenetet kiadta, érveiben híres elődjének, Monroe Jakabnak (1758-1831) nézetét hirdette, ki már I. Napoleon idejében hangoztatta azt az elméletet, hogy Amerika az amerikaiaké s Európa államainak nincs joguk beleavatkozni Amerika ügyeibe. Monroe 1816-ban s azután 1821-ben volt az Egyesült-Államok elnöke, midőn a köztársaság még csak kisebb szerepet vitt a nagy politikában. Jóval az ő halála után azonban az

Robert Fleury: A directoire idejéből.

Kriesch Aladár: Női arckép.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL. A képi tárgymutatóból.

időközben óriásivá nőtt köztársaság lakói egyre sürűbben hangoztatták a Monroe tanát. Az angolok gúnyolódva szoktak beszélni e tanról, valóságosan azonban félnek tőle, mert esetleg Kanada elszakítását okozhatja; ezért Kanadának sokkal jobban kedveznek, mint bármely más gyarmatuknak.

BUGACZI FORGÁCSOK, KUTYAFUTTÁBAN SZEDVE.

Adalék a bugaczi pásztorok szokásához.

Természettajzaniak.

Madárnevek: Vörösvércse, Cserh. tinnuncula. — Kék-vecse, Cserh. vespertina. — Tarkanyakú-vecse, Falco subbuteo. — Snyeff, Gallinago fajok. — Bibics (igy), Vanellus. — Vasvarjú, Coracias. —

Babutyka, Upupa. — Serege, Sturnus. — Tüzo, Otis tarda. — Hawkán (igy), Picus. — zöld, viridis. — tarka, major. — Rigó: sárga, Oriolus. — csacsó, Turdus musicus. — húros, Turdus viscivorus. — fekete, Turdus merula. — Szőri szarka, Lanius minor. — Vadgerlice, Turtur. — Fülemlé, «koményen szól», Erithacus. — Fülebagó (igy), Otus vulg. — Gólya, Ciconia alba. — Barázdabillegető, Motacilla alba. — Surgyi (igy), Emberiza miliaria. — Pipiske, Alauda cristata. — Homoki tyúk, Oedemnemus. — Reznek, Otis tetrax. — Fekete gólya, Ciconia nigra. — Szélkiáltó, Numenius. — Vadkacsa = Anas: tarka, strepera, — zöldfejű, boschas. — czigány, leucopthalmos, — sugár, acuta, — jeges, clangula, — csörgő, circia, — kanalas, clypeata.

Külön rákérdés nélkül s helyesen leírva mondták be; legtöbbje Kelemen Jakab számadótól való.

Lovak színe, jegye.

Világos pej, Sötét pej, Fekete, Szürke, Deres, Fakó, Sáltiszörű, Sárga, Szőzsárga, Szénsárga, Egérszörű, Fátyol-fakó, Kenderfarkú-sárga, Szárcsa-kesely, Hóka-kesely, Csillagos-kesely.

Marha színe.

Galambszörű, Kékszörű Szőke, Csizmoszörű, Vörnyeges (igy), Tarka.

Lábállás szerint:

Csajkos, Papucos.

Szarvállás szerint:

Tulipán, Csáki, Hérgas, Karikabuga, Salap, Pörge, Csula, Búbos, Sodró, Villás, Kecsék, Zsákba-búvó, Balog, Táblás.

Molyos az, a melynek szarva két éves korában letört; nem bocsátják szaporításra, mert a hiba szerintök örökölőd; különben betegség.

Legtöbbje Dobos Sándor számadó gulyástól való.

Füvek.

Cziczekafarok, Achillea. — Bodorka(?) — Pörje, Poa. — Típpan, Agrostis. — Sárkerép, Medicago falcata. — Tisztesfű, Stachys recta. — Tejesfű, Cichoria-félék. — P.lajtorja, Eryngium campestre. — Sikárfű, Andropogon ischaemum. — Vedőcz, Lolium. — Héjajfű, Bromus-fajok. — Taraczk, Triticum repens. — Czindrót, Equisetum hemale.

Virág.

Május 29-ikén uralkodott a Szarkaláb.

Csillagászat.

Az éjtelt bizonyos csillagoknak a zenithen való állása szerint határozzák meg ilyenek sorrendben: Püspökpálya vagy pásztorbot, Fiastyúk, Kaszás csillag (Orion), Sánta Kata, alkalmasint Venus.

A pontos meghatározást dr. Kövesligethy és dr. Lakits urak vállalták el.

Szelek.

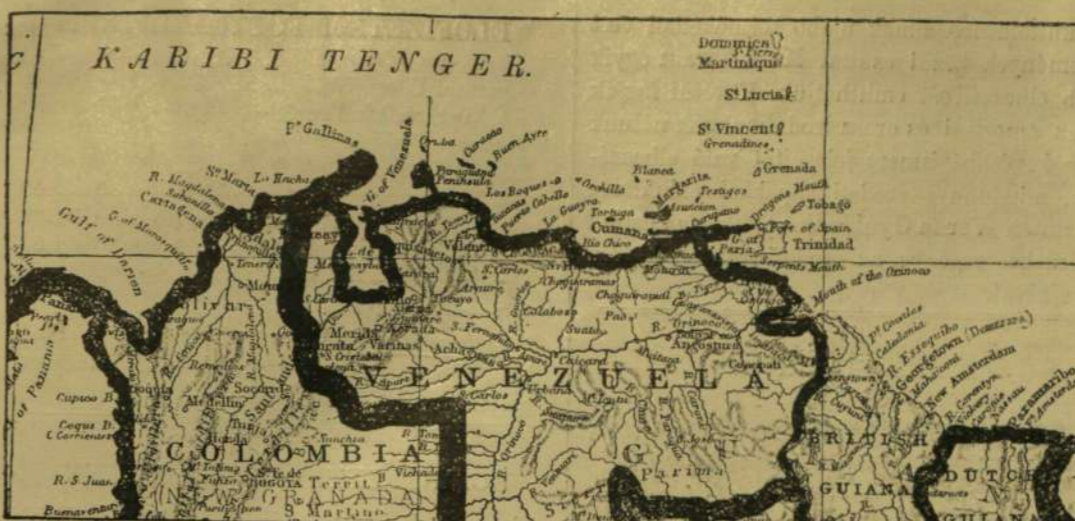
Fölszél, Alsószél, Délszél, Bűdös (hideg, maró) szél, Az anyjáról fújó, Nyárnyugati, Dunai szél.

Herman Ottó.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A rajongó és egyéb költemények. Irta Szentessy Gyula. Budapest, 1896. A kötetet hosszabacska költői elbeszélés nyitja meg. Egy ábrándos poéta szerepel benne, ki fölcsep szocialista-apostolnak, s egy szegény egyszerű leány, ki áhitatos szerelemmel csügg az ifjún. Az elbeszélés meséje elég sovány és mégis laza szövésű, alakjai pedig csak elvont eszmék, nem élő személyek. A költemény befejezetlen, vége hirtelen el van csavara; de ez nem az a művészi befejezetlenség, a mit Puskin «Anyegin»-jénél látunk, inkább a szerző járatlan-ságát mutatja a mesésövésben és kompozícióban. Annait azonban ez a költemény is elárul, hogy szerző jól versel, s a mit ír, van abban lyrail hív és költői szárnyalás. Ezek a jó tulajdonságok még inkább kitűnnek kisebb költeményeiben. Ezekben is többször foglalkozik a nagy társadalmi kérdések megoldásával, de dicséretére legyen mondvá, izlés-sel, olykor valódi költészettel teszi, s sokkal jobban beszél a saját maga, mint a költői elbeszélés ra-

VENEZUELA ÉS A SZOMSZÉDOS TARTOMÁNYOK.

jongó poétája nevében; pedig úgy látszik, azt is saját lelki énjének képmására akarta teremteni. A kötet legnagyobb részén valami elfojtott keserv, fájdalmas borongás vonul át, a mi hangulatot ébreszt az olvasóban. Még szerelmi dalainak legtöbbjében is van bizonyos méla színezet; daczára, hogy ezek legnagyobb része (a Ninon-dalok) egy varróelőnyval szőtt viszonyból fakadt. Olykor azonban szerző bántó, cinikus hangot is használ, mint az «Első szerelem» című s az «Igazra volt a doktor úrnak» kezdetű versben. Szerencsére nem gyakran teszi. A kötetből kiemeljük a következő költeményeket: «Halott», «Beletörődtem», «Aldja meg az Isten», «Nem hívlak», «Hozzád hasonlót nem lelek», «Esős idő van». Nem mintha ezekkel kimeritenők a többé-kevésbé figyelemre méltó költemények sorát; Szentessy Gyula oly tehetség, ki már most is sok élvezetést nyújt, s reméljük, hogy később még szebb költői természelle fogja megajándékozni az olvasó közönséget. A kötet ára 1 frt. Mutatványul álljon itt belőle a következő költemény:

Nem hívtalak soh'sem gyönyörre.

Nem hívtalak soh'sem gyönyörre,
Nyomortársra hívtalak.
A sorsunk, tudtad, küzdökös és lesz,
Nehéz lesz sok sok pillanat!
Nem élvagyó nő kelle nekem,
Hanem erős és hű kebel,
Ki a végzetrel szembe szálljon
S mellettem küzdjön, hogya kell!

Hányszor borult már hű szívemre
Nehéz és csüggeteg ború,
Hányszor vérezte homlokom meg
Kegyetlen martyrkoszorú.
Hányszor dobált meg utcakövel
S gúnyolt ki czedá csöcselék;
Te bennem mégis régi álunk
Kiolthatatlan lánggal ég!

Megáld az Isten mindörökre,
Amért megóvtad lelkeket,
Mert hinni, bizni megtanítál,
Midőn a kétség kergetett!
Szíved még most is ifjú, vidám,
Mint amaz első éjjelen,
Mikor merengve álmodoztál
Boldog jövőről énvelem!

Igen, jól sejtéd, lesz jutalma
A küzdelemnek édesem,
Ha téged boldoggá tehetlek,
Nem mult hiába életem!
Csak üzd el néha homlokomról
A bánatot, a felleget,
Vigasztalj meg, ha elesüggednek,
Csóköld le néha könyvedet...

Klió szolgálatában cizmen adott ki Balogh Gyula nemcsak terjedelmileg, de amugy is tartalmas kötetet Szombathelyen, azokból a hirlapokban megjelent dolgozataiból, melyek történelmi visszapillantásokból, följegyzésekből állanak, s többnyire e század, vagy az újabb idők eseményeit, embereit, iróit, megyei, politikai és művelődési mozgalmait jellemzik, vagy egészítik ki. Kőrülből hatvan ilyen történelmi apróság van együtt a kötetben, melyet érdeklődve olvashat végig a közönség. A könyv Szombathelyen Apfel Sándor könyvnyomdájában jelent meg.

Magyar írók élete és munkái. Szinyei Józsefnek, a múzeumi hirlapkönyvtár örökének akadémia megbízásából írt nagy életrajzi művéből a IV. kötet

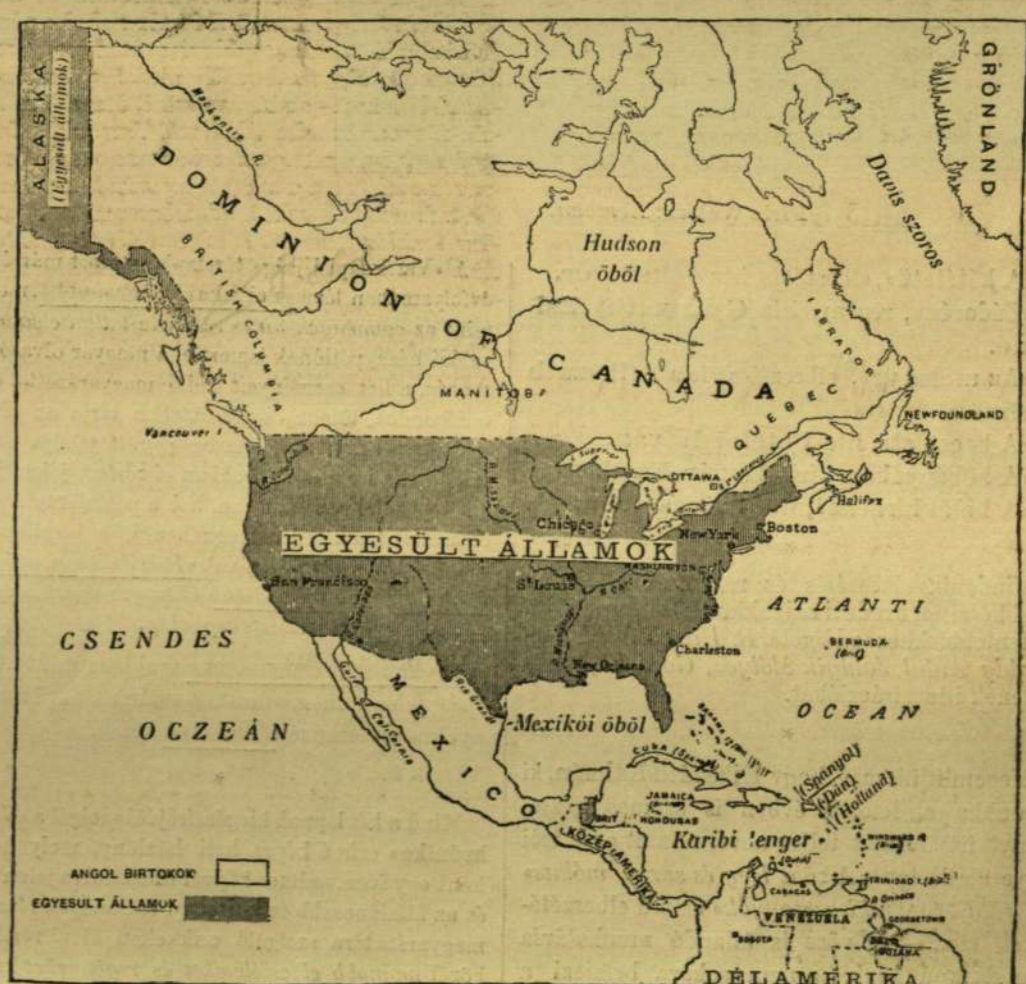
pedig 383 oldal terjedelemben adja az összes gazdasági ágakra vonatkozó tudnivalókat, utasításokat; birtokbeesési, szeszgyártási adatokat; törvények, rendeletek kivonatait, szállítási és postai tájékoztatót; felvilágosítást gazdasági egyesületekről, magyar gazdák nyugdíjintézetéről. Ennek ára 1 frt 40 kr., de együtt a kettő 2 frt. A «Magyar gazdák évkönyvének» egy másik kötete a «gazdák cím-tartár» tartalmazza; ennek is 1 frt 40 kr. az ára, de együtt mind a három 3 frtért rendelhető meg a «Gazdasági Lapok»-nál, Múzeum-körút 7. sz. a.

Székeley naptár. Szentistváni Péter András Székeley naptára megjelent az 1896-iki esztendőre Marosvásárhelyen Imreh Sándor kiadásában. Ára 20 kr.

Id. Ábrányi Kornél milleniumi zeneművei. A magyar műzene érdemes művelőjének, id. Ábrányi Kornélnek legújabb zeneműveit adja ki ily cím alatt Bárd Ferenc és Testvére zeneműkereskedése. Újabb a következő zeneművek jelentek meg: «Milleniumi magyar szonáta» (zongorára), ára 2 frt 50 kr. «Milleniumi magyar műdal» (ének és zongora, szövege Makai Émiltől); ára 60 kr. «A magyar romantikából», két zenekép zongorára: «A mit a váromok regélnék» és «Pusztai csendélet». Egyik-egyik ára 75 kr. «Magyar Király-hymnus» (ének, orgona és zongora, Jókai szövegére), ára 1 frt. «Két eredeti magyar dal» (egyik Pósa Lajostól, másik Bartók Lajostól; ének és zongora) ára 60 kr.

Nemzeti Színház. Az év legvégén, decz. 28-án a Nemzeti Színházban két kis eredeti vigjátékot adtak: «A holló», írta Kabos Ede, «Az elváhatatlanok», írta Almási Tihamér. Mind a két egyfelvonalos vigjáték olyan, melynek élvezéséhez bizonyos hangulat szükséges, különben megoszlanak róla a vélemények. Az bizonyos, a két új darabbal együtt adott, már régi kis darab, a franciaia Labiche-től «A nyelvetan» tetszett legjobban.

Kabos Ede «Éva» és «A révbén» című darabjával ismerős már a Nemzeti Színház közönsége előtt. Irói képessége közt van egy kis nyereség, mely bizonyos keresettségben nyilvánul. Valami szokatlanúságban szeret fölállni, a mit a mi közönségünk számára előbb meg kell magyaráznia, mert az ő világa nem az, melyet ismerünk. Ugy tetszik, hogy külön világban él, vagy idegenek olvasmányával bővíti életismeretét. «A holló»-ban a művész világnak egy pár embere lép föl. Batarecy Dóme jeles festő, a fia, Pál zeneköltő, a kibe pedig a festő szerelmes, van Adrienne, a művészvilág szépsége, a ki színész nő és modell. A már nem fiatal Batarecy Dóme szerelmes lesz bele, fia, Pál azonban intí, ne engedje át magát ily korban a szerelemnek, mert ez a koros emberek holló képeben keresi föl, a mi enyészetet szokott jelenteni. A vigjáték alakjait mi itthon nem ismerjük, sehol soha nem látjuk. Nem is élet után vannak festve, hanem franciaia írók

AZ EGYESÜLT-ÁLLAMOK ÉS ANGLIA BIRTOKAI ÉJSZAK-AMERIKÁBAN.

után ablakra tett papíron keresztül másolva. A párbeszéd sava szintén idegen fűszer. A zeneköltő Pálnak különben igaza volt, Adrienne meg szokik egy szobrasszal. Az író meg lehet elégedve, hogy *Márkus Emilia* (Adrienne), Ujházi (Dóme), *Dezso* (Pál) és *Gyenes* szépen játszottak s velök együtt a szerzőt is kitapsolták.

A másik darabban: *„Az elhalhatatlanok*», egy színpadon sokat forgolódott író, *Almássy Tihamér* két fiatal nő rendkívüli barátságából csinál bonyolalmat. De hogy két nő úgy szeresse egymást, mint *Viola* és *Lili*, az különös. *Viola* már egy pár hét óta *Keményi felesége*, de a fiatal asszonyka előtt *Lili* kedvesebb minden élő lényénél. Együtt enyelegnek, csevegnek, kocsiznak mindig, sőt *Viola* feltékeny kezd lenni *Szűcs Gáborra*, a ki *Lilibe* szerelmes. A férjnek természetesen nem tetszik *Viola* nagy vonzalma *Lili* iránt, és szeretné, ha *Gábor* feleségül venné el felesége elváhatatlan társát. Ebből támad aztán a vigjátéki bonyodalom, s a házas felek végre egymáséi lesznek. A szerző elég rutinnal dolgozza ki a kis vigjátékot. Ennek a darabnak *Cs. Alszege Irma* (*Viola*), *Zilahy* (*Gábor*) nagyon ügyes szereplői.

A «VASÁRNAPI UJSÁG» REGÉNYTÁRA 1896-BAN.

A *«Vasárnapi Ujság»* 1896. évi folyamának elején a következő eredeti új elbeszéléseket és regényeket fogja közölni:

Firle Walter: Kertben.

«A kétéletű», elbeszélés, írta **Jókai Mór.**
 «Zúdorék», regény, írta **Gyarmathy Zsigmond.**
 «Az utolsó úr», elbeszélés, írta **Mikszáth Kálmán.**
 «A becstület», írta **Petelei István.**
 «A kőbányában», írta **Kazár Emil.**
 «A halál hírnöke», írta **Szívós Béla**, stb.

Mindenik elbeszélés és regény művészeink által készített eredeti rajzokkal lesz illusztrálva. A fentebbiekhez eddigél *R. Hirsch Nelli*, *Neogrady Antal*, *Jantyk Mátyás*, *Goró Lajos* készítenek illusztrációkat.

Megemlítjük még, hogy **Mikszáth Kálmán**, ki lapunkba a lefolyt évben is számos közleményt írt, részint teljes neve, részint csak írói jegye alatt, így «*A zöld légy és sárga mólus*» s a «*Majomnoky kisasszonyok*» című elbeszéléseket, stb., — jövőre is állandó munkatársa marad lapunknak, s nem sokára befejezi a «*Vasárnapi Ujság*»-nak szánt «*A nagy hajú ispánné*» című nagyobb elbeszélését is.

A külföldi irodalmak újabb termékeiből vett közlemények közül ezúttal **Mark Twain** egyik újabb elbeszélését említhetjük. Követni fogják ezt az amerikai és orosz irodalmaknak nálunk eddig kevésbé ismert jeleseitől való elbeszélések, mindannyi eredeti képekkel élénkítve; úgyszintén **Verne Gyulának** «*Senki fia*» című új, érdekes regénye, az eredeti francia kiadás 50 rajzával.

Előfizetési fölhívás

VASÁRNAPI UJSÁG POLITIKAI UJDONSÁGOK

1896. évi folyamára.

A «*Vasárnapi Ujság*», a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes lap, újabban hetenként egy félúval bővítve, „*A Vasárnapi Ujság regénytára*» című állandó szépirodalmi melléklettel jelenik meg, mely, mint a föllep, szintén művészi képekkel van díszítve.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

egész évre telésre negyedévre
 A Vasárnapi Ujság — frt 8.— frt 4.— frt 2.—
 A Világkrónikával együtt : 9.60 • 4.80 • 2.40
 A Vasárnapi Ujság és
 Politikai Ujdonságok — • 12.— • 6.— • 3.—
 A Világkrónikával együtt • 13.60 • 6.80 • 3.40
 Csopán a Politikai Ujdonságok 5.— • 2.50 • 1.25
 A Világkrónikával együtt 6.60 • 3.30 • 1.65

As előfizetést bármelyik hónap elsejétől kezdve eszközölhető.

Az előfizetések a «*Vasárnapi Ujság*» és «*Politikai Ujdonságok*» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A történelmi társulat jan. 2-án ülésén gr. *Teleki Géza* melegen üdvözölte a tagokat. *Szilágyi Sándor* titkár bejelentette, hogy *Jankovics István* 100 frttal alapító tagnak lépett be. Bejelentette továbbá, hogy a budapesti árvaszék egy csomagot adott át megöröszvéte a társaságnak, amely csomag Irányi Dánieltől érkezett oda azzal, hogy 1914-ig föl nem bontható. Felolvasás kettő volt. Dr. *Toldy László* Buda, Ó-Buda és Pest város legrégebb czimeréről értekezett, melyeket rajzokban is bemutatott A három város egyesítésekor a hetvenes években elfogadott czimerben alig van valami helyes, heraldikai szem-

Abry Leon: Csataért.

Veres Zoltán: Egy nőta.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÁLLÍTÁSÁBÓL. — A KÉPES TÁRGYMUTATÓBÓL.

MI UJSÁG?

Az újszestendő napja most a milleniumi évnek is első napja volt. A megszokott szerencsekívánat és üdvözlés ezúttal január elsejének csak egyik jellemző tulajdona maradt, uralkodóvá a hazafias és kegyeletes érzés vált. Szilveszter estjének pohárcsengését éjfélkor elnémította a szolozsma és ének: «*Hazádnak rendületlenül légy hive!*» Mindenütt a templomokban ó-év estjének az isteni tiszteletkor mondott beszédüket a vallásosság és hazafiaság együtt sugarta. A múlt év utolsó vasárnapján, decz. 29-ikén hirdették már a lelkesek a szószékéről az ezredéves ünnepet, melyet az egyház is megül, hogy a népek és nemzetek királyához fordulva adjon halálát és kérje véghetetlen kegyelmét erre a hazára. A kath. egyház főpapjainak pásztorlevelei a karcsónyi ünnepre jelentek meg, s decz. 29-ikén olvasták föl. Ezek mind az ezredéves multról és a nemzeti

ünnepről emlékeznek meg, s megszabják a templomi áhítatos szertartások rendjét. A templomba alig lehetett ezen a napon bejutni. A társadalom minden rétegét egybeolvastotta a nemzeti érzés, s a társaságok Szilveszter éjjelén az óra ütéseire és a harangok bugására átalakultak imádkozóvá és fohászokodóvá. A milleniumi év eljött, hozza meg a nemzetnek a virradást is!

Egy magyar királyi pár csontjai. III. *Béla* királyunk és felesége, *Anna* királyné csontjai már régebben az antropológiai múzeumban vannak, a magyar typus megállapításához szükséges tanulmányozás végett. Mivel az ereklyéket nem sokára, talán az ezredéves ünnep alkalmából, visszahelyezik a Mátyás-templom sírboltjába, dr. *Török Aurél*, az antropológiai múzeum igazgatója, a későbbi esetleges összehasonlítás végett darabonként lefényképezte s az antropológiai múzeumot díszítik. Most kezdtek meg a csontok aquarellben való lefestését. Ezek szintén természetes nagyságban készülnek. Az ereklyék ünnepélyes eltemetésének tervével az akadémia is foglalkozik s fölterjesztéssel tesz a kormányhoz. Anguszus 15-ike, Nagyboldogasszony napja, hajdan nemzeti ünnep volt s a temetést valószínűleg ezen a napon tartják meg.

Gróf *Zichy Jenő*, ki ezeltől néhány nappal indult újabb ázsiai útjára, a karácsonyi ünnepnek Odeszszaban töltötte, hol pár napig várnia kell, mert nagy

gyűjtött tárgyak preparálásának és hazaküldésének költségét. *Madarász Gyula* köteles az expedíció eredményét az utazás befejezésétől számítható egy év alatt tudományosan földolgozni.

A kolozsvári nemzeti színház intendánsául *Gyarmathy Miklós*, Kolozsmegeye aispánja nevezetett ki. Gyarmathyt mint a művészeti ügyek iránt kitünő érzéssel bíró embert ismerik.

Budapest bálja. A főváros bálja lesz bizonyára a farsang egyik főeseménye. A fényes bált február 12-én tartják meg a vígadó összes termeiben. Lesz oly fényes, mint Bécs város híres báljai; valószínűleg megjelenik a király is, a ki az időtjót éppen Buda-pestben tartózkodik. Védnökül *Perczel Dezso* belügyminisztert és *Ráth Károly* főpolgármestert kérik fel. Elnökök: *Gerlőczy Károly* és *Márkus József* alpolgármesterek és *Sipőcz László* árvaszéki elnök lesznek; alelnök valamennyi tanácsnok. Háziasszonyok: *Perczel Dezsóné*, *Kamer Mayer Károlyné*, *Gerlőczy Károlyné* és *Márkus Józsefné* lesznek.

A cigányok száma Magyarországon. Az orsz. statisztikai hivatal terjedelmes munkájában teszi most közzé az 1893. évi cigányszámítás eredményeit. Az összes cigányok száma 274,950, ebből állandóan letelepedett 243,432, tehát a kóbor cigányok mai száma csak 28,000. Legtöbb cigány van Nagy-Küküllő megyében, a lakosság 10 százaléka. Legkevésbé Arvamegyében (0.25%), Pécs városában (0.04%), míg a rendezett tanácsú városok

HALÁLOZÁSOK.

Dr. **BAZÁN MIKSA**, hírlapíró, az «Egyetértés» volt belső dolgozó társa, meghalt Losoncban, 28 éves korában, hosszas betegeskedés után. Több szépirodalmi művet fordított idegen nyelvekből, többi közt a dán irodalomból, s lapunk is közzé tőle fordításokat. Írt tárczajutkat, s egy pár orvosi könyvet is átdolgozott, ezenkívül *Kneippnek* a vízgyógyításról szóló munkáját is lefordította. Gégesorvadás ölte meg a fiatal özvegy és két kis árva gyászolja.

FRÉRE-ORBAN, a szabadelvű belga államférfiú meghalt e hó 2-ikán Brüsszelben, 83 éves korában. Politikai pályáján együtt haladt Belgium szabadelvű törekvéseivel. Már 1847-ben tagja volt a kormány-nak, majd több ízben elnöke. A míg Frère-Orban és elvtársai uralkodtak Belgiumban, az alkotmányosság mintá államának tekintették a kis országot. 1870-től 1878-ig a klerikálisok kerültek uralomra, de Frère-Orban még egyszer kezébe vette az uralmat folytatta a szabadelvű kormányzatát, míg 1894-ben ismét a klerikálisoké lett a többség, s azóta a szabadelvűek mint ellenékek küzdenek.

Elhunyt még a közelebbi napokban: *Lóvász György*, a budapesti ügyvédi kar nezsztora, 70 éves korában, Buda-pestben. A szabadságharc idejében a kultuszminiszteriumban dolgozott *Tisza Kálmán*nal és *Szász Károly*lyal. Később a bírói pályára lépett, majd jegyző lett Szegeden. A hetvenes években jött fel Buda-pestre s az ügyvédi pályára lépett. Klensei közé tartozott *József főherceg* is. A jelenlegi bírói

Pállik Béla: Merino.

és ügyvédi kar szám s kiváló tagja az ő irodájában kezdte meg pályafutását s így *Darányi Ignác*z miniszter is nála gyakornokoskodott. — *HAZLSINSZKY TAMÁS*, az eperjesi, ág. ev. kollegium tanára e hó 22-én 65 éves korában Eperjesen meghalt. A boldogult 42 estendeig működött a tanári pályán. — *Dr. RÖSSLER ISTVÁN*, a kassai jogakadémia és gazdasági tanintézet tanára, jeles tanférfi, 49 éves korában, Kassán. — *WOHLMUTHER GYULA*, kegyesrendi tanár, Kolozsvárott. — *Dr. WAXAND GÉZA*, buda-pest-terezvárosi káplán, főgymnáziumi hittanár, a Fehérek kereszt egyesület pénztárnoka, életének 38-ik évében; kedvelt tagja volt a budapesti papságnak s jó szónok hírében állott. — *SZINTCZ LAJOS*, evang. lelkes, alesperes, hatvanegyedik évében, a vas megyei Bodóhegyen. — *IMRE SÁNDOR*, régi honvéd, a marosvásárhelyi ref. kollegium nyomdájának vezetője, kitől a szabadságharcról számos közlemény jelent meg a lapokban, s ezek közt a segesvári csatáról és Petőfőről, 66 éves korában, Maros-Vásárhelyt. — *Dr. SZENTPÉTERY JÁNOS*, törvénytudós és államvasuti orvos, 50 éves korában, Tordán. — *DAMÓ VILMOS*, főszolgabíró, Alvinczen. — *KEVÉRSZ JÓZSEF*, könyvnyomdatulajonos, élte 59-ik évében, hosszas szenvedés után, Buda-pestben. — *Id. POLINI EDI*, könyvnyomdatulajonos, 75 éves korában, Buda-pestben. — *FERRAS ANTAL*, nyug. főreáliskolai tanár, a «Szegedi Híradó» dolgozó társa, ki *Dugonics András* életrajzi adatainak összegyűjtésén is fáradozott, 58 éves, Szegeden. — *SZAXUN ELEK*, pénzügyi s. titkár, Hévíz-Györk községben, hová az ünnepre leutazott, 35 éves korában. — *AMBUS MIHALY*,

között 6 van cigány nélkül. A munka kiterjeszkedik a cigányok életviszonyaira, vallási, nyelvi, foglalkozási szerinti állapotaikra is.
Vasco de Gama négyszáz éves emlékeztete. A lisszaboni földrajzi társaság kezdeményezésére a portugáliai kormány elhatározta, hogy *Vasco de Gama*nak épen úgy, mint *Kolumbusnak* emlékeztetere ünnepet rendez annak a napnak négyszáz éves évfordulójára, a melyen négy hajóval és százhatvan főnyi legénységgel elindult a *Fokföldhöz* és az *India*ba vezető tengeri utnak a megtalálására. Ez a nap 1897 július 8-ika. Az emlékünneppel kapcsolatosan kiállítás lesz, s több tudományos kongresszust terveznek, melyekre a külföldet is meghívják.

A forrongó Vezuv. A Vezuv ismét forrong pár nap óta. Az olvadt lávátömegek több irányban folyának fel. Egy része a tüzés anyagnak *San-Sebastian* szét halad, a másik része *Resinának* vette útját. Éjszakai a környék legmagasabb pontján obszervatórium áll, a honnan a lávátömegek folyását s a Vezuv minden működését állandó figyelemmel kísérik. Ejjelenként nagyszerű látványt nyújt a Vezuv környéke. Izzó vörös folyók végítják meg a kopár tájakot és a vulkán mint egy óriási tüzes korona látszik el mérföldekre.

x— *Zongorákat és pianókat vásároljunk ott, a hol minden tekintetben megnagyító garanciát kapunk. Mint ilyen elsőrendű beviselést forrást leginkább ajánlhatunk Keresztffy miniszter-herceg Buda-pestben, Váci körút 21. sz. alatt. (Ipar-udvar.)*

nyug. királyi sóhivatali főtiszt, 84 éves, Temesvárott. — RÁCZY László, volt bulyi birtokos, Szabolcs megye bizottsági tagja, 1848—49-iki Bocskay-huszárfőhadnagy, életének 73-ik évében.

IVÁNKA IMRÉNÉ, szül. Németh Mária, Ivánka Imre volt honvédezeredeinek, a főrendiház tagjának köztiszteletben élt neje, a vörös kereszt-egyesületnek tizenhét évén át igazgatóválasztmányi tagja, jótékony-ságáról ismert úrnő, 64 éves korában, boldog házassága 46-ik évében, Budapest. — GR. FESZTETICS BENNŐNÉ, szül. Földváry Róza, gr. Fesztetics Andor-nak, a Nemzeti Színház igazgatójának édes anyja, s Hoitsy Pál orsz. képviselő anyja, széles körben tisztelt hölgy, 75 éves korában, Budapest. — MEDVE JOZSEF, előkelő biharmegyei család sarja, 1849—79-ig id. Ábrányi Kornél zeneköltő felesége, ifj. Ábrányi Kornél képviselő és Ábrányi Emil író édes anyja, Budapest.

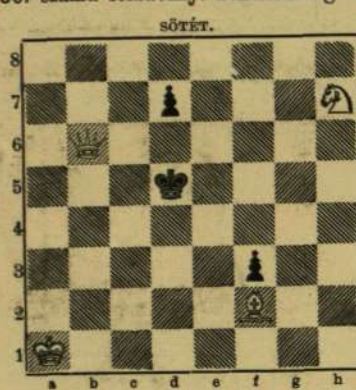
Szerkesztői mondánivalók.

Sárga kankalin. Mért oly hamar. Kerekded kis vers mind a kettő; elárulja, hogy szerzőnek van ér-zéke a belső forma iránt. Azonban a kidolgozásra is egy kissé több gondot kellene fordítania.

Bölcsönél. Közölni fogjuk. Légy erős! Dal és könyv. Mint a feszlő róza-bimbó. Ösz. Nagyon közepszerű versek; csak az utolsóban van egy kis hangulat, de az is mintha re-miniscenciákban volna összeálltva.

SAKKJÁTEK.

1930. számú feladvány. Schellenberg E.-től.

Világos indul és a negyedik lépésre matot mond.

Az 1920. számú feladvány megfejtése Marin V.-től.

Table with chess moves: 1. Va1-c3, 2. He3-f3, 3. V v. H v. B mat.

1921. számú feladvány megfejtése. Corrias A.-től.

Table with chess moves: 1. Hd6-e8, 2. He8-f6, 3. Fd1-g4 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. Kovács J. — Erdőgh J. — Stefánok L. — Berhidán: Scheiber A. — Mohácsi: Mózes János — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' 51-ik számában közölt képtalány megfejtése: A bűnt sokkal nehezebb helyrehozni, mint elkövetni.

A 'Vasárnapi Ujság' 51-ik számában közölt nagy képtalány helyes megfejtését a következők küldték be:

Osillag Kálmán, Tabajdy József, Horogh Pál, ifj. Sándor Imre, Dunaföldvári Kaszinó, Erdős Béla, Szikszay Lajos, Felndry Albert, Segesdy N., Polgári Teréz, Polgár Dániel, Belányi Tivadar, Csörgő Venczelina, Osovirk Nándorné, Blatny Irén, Nemes Kálmán, Füzess-gyarmati Kaszinó, Bartányi K., Moró Béla, Domonics Mihály, Pápai ev. ref. főiskolai önképzőkör, Toszegény Lajos, Schauer Adámné, Andrássy Kálmán, Závory Leona, Teleki Tibor gróf helyett Berghoffer Károly, Roth Endre, Késmárky Kálmán,

Gruber Jenő, Petke Juliska, Kolosy Mórné, Hanke dánné, Haidekker László, Sándor János, Kriza Sándor, G. Büttner Julia, Körtvélyessy Zoltán, Kühne Adolf, Kass Erzsike, Szabó János, Gábor és Kata, A marosvásárhelyi ev. ref. kollegium egy VIII-ik oszt. tanulója, Boross Jolánka, Geyer H. Viktor, Deutsch Kálmán, Neymon Károly, Farkas Géza, Gacsályi László, Lévy Lajosné, Domokos Gyula, Sebe Alajos, Pethe Juliska, Gyergyó-remetei olvasókör, Perkáti olvasókör, Szegei kézműves bank, Kovacs István, Jambrikovics Józsefné, Nagy Sándor, Varga Ida, Rusz-kay Gyula, Belső Katsnka, Kovács Lajos, Dr. Simon Pál, Kovács Gyula, Vas Róza, Szánthó Elekné, Szabó Irén.

Jövő heti számunkban, a mikor a megfejtést is közölni fogjuk, e névsor pótoljuk azokkal, akik megfejtése még nem érkezett hozzánk, mivel a posztán újév táján szokásos nyoma torlás miatt lehet-séges, hogy egyesek megfejtéseit csak ezután fogjuk kézhez venni. Ugyanekkor közöljük a nyertesek neveit is.

Heti naptár, január hó.

Table with columns: Nap, Kath. prot. naptár, Görög keleti naptár. Rows for days of the week.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Advertisement for Crème Iris, Crème-Iris-Szapp, Crème-Iris-Por. Includes a logo and descriptive text.

'Zenélő Magyarország'

Megejelenik minden hó 1-én és 15-én 10-10 oldalos zenemű-füzetben. A zeneműirodalmi munkák ágát felbővítő füzetek az évfolyamok kezdetén a zenemű-egyesületek kezébe-látják; mindenki feléll az új, az időseknak megfelelő. A tánczene kedvelője Strauss, Waldteufel, Yvon, Völstedt, Ziehrer stb. legzebb keringőit, polkáit, indulót. A salonzene-játékos Brahms, Jensen, Raff, Behr, Schütt, Moszkovszky stb. legzebb szerzeményeit. A népdalok kedvelője a cigányok által játszott s a népszínházban ugy az utcán énekelte legzebb módját. A műdalos Becker, Braham, Meyer Hellmann, Lassen, Deura Tostó stb. legzebb műdalait magyar szöveggel. Ki a kuplékat szereti, az orfeumok legnagyobb új-donságait, s végre a tanítvány mellett szüksége van, fellel-i a 'Zenélő Magyarország' pompás füzetében. Az 1896. III. évfolyam előfizetési ára egész tere 4 frt, fél-évre 2 frt, negyedévre 1 frt. Zenés szám ára 20 kr. Zongorá-zóknak legzebb újci ajánlunk a 'Zenélő Magyarország' 1896. évi 4 frtos előfizetési nyugtájá. Ajándékul legalkalmasab-ban a 'Zenélő Magyarország' 1895. teljes évfolyama díszkötetben bekötve ára 5 frt 40 kr. s tartalmaz 34 legdivatosabb magyar nótát, 8 műdalt, 5 orfeumi kuplét, 5 operai polpouurit, 3 indulót, 4 keringőt, 7 polkát, 4 csárdást, 29 legzebb salo-nadarabot, 2 hegedű-darabot, összesen 101 önálló pompás zene-művet. Megrendelhetők s előfizethetők a 'Zenélő Magyaror-szág' kiadóhivatalában, Budapest, Csengery-utca 62. á. Megismerésre mutatványszámot kézzelgél küldünk.

Uj fényképészeti műterem!

Van szerencsém a négyen tisztelt közönséget tiszte-lettel értesíteni, hogy

Budapest, IV., koronaherceg-utca 5. a Havis-bazár átellenében

a mai kor magaslatán álló, legtekőletesebb berendezésű fényképészeti műtermet

nyitottam, hol a legújabb módszer szerinti eljárással tekintet nélkül az időjárásra, a legmagasabb igényeket kielégítő felvételeket pillanat alatt oly módon eszközök, hogy feszélyes beállítás nem szükséges, s a fényképezés mindegy társalgás közben történik.

A Merten és Társa valamint Strelisky műter-mében mint művezető 10 éven át szerzett tapasza-lataim és képességeim azon helyzetbe juttattak, hogy a modern eljárás fényképezéseket a legjobban és leg-jutányosabban eszközölhetem. — Mély tisztelettel

MÁRTONFFY GYULA fényképész.

Advertisement for MARGIT-CRÉME. Includes a portrait of a woman and text describing the cream's benefits for skin.

Advertisement for VELOUTINE. Includes text about hair care and a small illustration of a woman.

Advertisement for Magyar Bazár. Includes text about a magazine and a small illustration of a woman.

Advertisement for FŐVÁROSI LAPOK. Includes text about a political and literary newspaper.

Large advertisement for Magyar Osztály-Sorsjáték. Includes details about the lottery, prize amounts, and ticket prices.

Advertisement for Párisi petroleum-izzófény-hüvelyek. Includes text about light bulbs and a small illustration of a light bulb.

Advertisement for PSERHOFER J.-féle. Includes text about a medicine for rheumatism and a small illustration of a person.

BUDAPESTI CZÉGEK.

TALÁLmányok szabadalmazását ess-
köeli mind. államban
Réthy János
nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája,
Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház
mellett). Legrégibb szabad. iroda. — Telefon.

Találványok
Nemzetközi
Szabadalmazás
Bismarck utca
ajánl
és
elhelyez

Gerson Anna asszony
BUDAPEST,
Andrássy-út 21.
(félemelet)

FÖLDVÁRY IMRE
férfidivat- és fehérenemű-raktára.
BUDAPEST,
V., Koronaherceg-utca 11. sz., a főposta mellett és
VII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
Saját szabászat. — Telefon. — Arjegyzék bérmentve.
Cségen össze nem tevésendő Földváry J. (Jakab) özvegyével.

Jury-tag és több kiállításon kitüntetve.
BUCHHALTER-féle
első magyar mű- és vegyértékesítő intézet
Budapest, Ferencz-körút 20. sz.
Férfi- és női ruhák, csipkék, függönyök, szőnyegek és
minden a szakma vágó cikkke a legutányosabban
tisztítottak.
Posta ertesítés után a ruháért házhoz küldünk és vissza küldjük.

LATZKOVI TS A.
BUDAPEST,
IV. kerület, Váci-utca 22. szám.
Cs. és kir. szabadalmazott fehérenemű-gyáros
ajánlja
uri divat- és fehérenemű-ujdonságait.

Blätterbauer R.
a frankfurti Raff-Conservatorium volt tanárnője,
leczkéket ad zongora já-
tékokban és zeneelméletben.
Lakása: Üllői-út 21. föld-
szint 4. ajtó.

Jóska Miklós regényei.
80, 90, 100. rész.
Új olcsó kiadás.
Regényes képletek.
Második kiadás.
Ara a két füzetből álló
kötetnek 1 forint.

VASÁRNAPI UJSÁG

2. SZÁM. 1896. BUDAPEST, JANUÁR 12. 43. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. félévre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— félévre — 2.50 Kérlek megkérdezni a postai postafiókban a megkérdezési díj iránt.

A KIÁLLÍTÁSI FALU MAGYAR ÚTCZÁJA.

LAPUNK múlt heti számában már említettük, hogy országos kiállításunknak egyik leg-
érdekesebb részlete lesz a hazai népeletet
bemutató falu. Ugyanakkor bemutatunk a főtér
legkiválóbb épületét, a templomot és környékét.
Most a falu egyéb részleteiről nyújtunk újabb
tájékozást, ugyancsak képek kíséretében.
A falu piacsterétől egy széles út vezet a ma-
gyar utczába. Tizenegy házból áll az utca, igu-
zában az utcának csak egyik oldala, mert a má-
sik oldalon, ott, a hol az utca villaalakulag há-
rom ágra nyílik, a német udvarok és a nemzeti-
ségi házak sorakoznak.

A magyar népelet bemutatására állították ezt
az utcát, ezeket a házakat, hogy képviselői le-
gyenek a hazában szokásos népies építkezésnek.
A hány ház, annyiféle, kettő sines köztük egy-
forma. A hány ház, annyi vidékről való, annyi-
féle a kapu, a tornác, a tető formája, a kémény,
a kerítés, a kemece, stb. És ezt a sokféleséget
nem a rendező képzelete gondolta ki így, hanem
a való, a meglévő eredetiek utánzásával csinál-
ták meg. Számolt a falu létesítései az igaz-
gatóság a látványosságot kedvelő nézőközönség,
a néprajzi hűséget követelő tudomány és az ille-
tőség föltételeinek kutatásában szigorú látogatók
követeléseivel egyaránt. Helyi tanulmányok-
kal fedezte magát minden egyes részletre nézve,
melyet e házakon megvalósított, hogy szívesen
a magának vallja e házakat az a vidéki, a ki
majdan eljön, hogy megtekintse, miként szere-
pel a kiállításon az ő vármegyéje; hogy elfo-
gadja komoly tanulmányok alapjául a bemuta-
tott tárgyakat a tudomány, és szívesen megte-
kintse az utcasorokat, a tetszetős dolgokat a
nagy közönség!
Kétségtelen, hogy a falu azt a tetszést, mely-
nek már fél kész állapotában is örönd, a tarka-
barkaságnak, a tetszetős más-másféleségnek kö-
szöni, mely a figyelmet lépten-nyomon leköti.
Egy egészen mellékes dologra kívánom itt föl-
hívni a figyelmet: a kémények alakjára. A jász
házé négyyszögletű, felül nyílt; a csongrádié négy
bolthajtáson nyugvó; a borsodié lapos tetejű
keresztel; a veszprémié legömbölyített két lyuk-

A KIÁLLÍTÁSI FALU MAGYAR ÚTCZÁJÁBÓL. (JÁSZ-NAGY-KUN-SZOLNOKI, CSONGRÁDI, KALOTASZEGI ÉS TOROCZEÓI HÁZAK.)

DECKERT és HOMOLKA

elektrotechnikai intézete
Gyár: VI., Izabella-utca 88. Városi raktár: V., Dorottya-utca 8. sz.
A magyar állam és a m. kir. államvasutak szállítói.
Gyártanak és szállítanak: Sürgönyberendezéseket vasutak
számára; elvállalják azok javítását és szerkesztését. A min-
den államban szabadalmazott és általános használatú órendő
GRAPHIT-MIKROFON
feltalálói és kizárólagos gyártói.
Telefon-központok szolgáltatást vagy a néki irodák számára
telefon-berendezések, szantak, hang-pályák, hang- és
kóhornyvek, érzésmérek és uradalmak számára.
VILLÁMHÁRITÓK,
villamos világítás és erőátviteli berendezések, minden
nemben, a legújabbak kivételben és legelőszóbban, szavatosság mel-
lett elvállaltnak.
Képes árjegyzék és költségtervezet ingyen és bérmentve.

CHINA SERRAVALLO

vasal, a bécsi s számos külföldi
egyetem orvosi tekintélyei mint dr.
br. Kraft-Ebing, dr. Drasche,
dr. Braun udvari tanácsosok és
tanárok stb. által melegen ajánlva.
Nélkülözhetlen gyenge testal-
katuaknak és üdülőknek.
Étvágygerjesztő, idegerősítő és
vértisztító.
Hét arany és ezüst érem. Több
mint 300 orvosi ajánlat.
Ezen kitűnő erősítő szer jó íze
folytán különösen gyermekek és
nők igen szívesen veszik.
Egy félliteres üveg 1 frt 20 kr.,
egy literes üveg 2 frt 20 kr.
Mindem gyógyszerárban kapható.
Serravallo-gyógyszerár Triest.
Magyarországi főraktár: Budapest,
Király-utca 12. Török József gyógy-
szertára.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A «Budapesti Bazar» 1896. XXXVII. évfolyamára.
A «Budapesti Bazar» ismét a régi kedvenc beosztásban jelenik meg
rózsaszín borítékkal és ingyen regénymellettel. Divatrésze a
legkittűnőbb, szabásmintái a leghasznosabbak. Jan. 1-ji számához
remek aquarell béli divatkép, jan. 15. számához diszes jelmez-divatkép
lesz mellékelve.
ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:
Negyed évre 1 frt 50 kr. — félévre 3 frt. — egész évre 6 frt.
Kedvezmények a «Budapesti Bazar» előfizetői számára. Minden új
előfizetőnek, a ki január 1-vel lép be, Daroch Marion cz. rendkívül ér-
dekes, ingyenes regénymellettelököl októ. 1-től megjelent hat ívet meg-
küldjük kedvezményképen. Azonkívül: a «Budapesti Bazar» előfizetői kis
könyvtár szerkesztésbe be olesó árért, öt olesó regényt kaphatnak fizetve és
bérmentve megküldve 1 frt 20 krért. Diszkótásban egy példány 60 kr, bolti
ára egy példánynak fizetve 50 kr. A regények a következők:
Harcz a birtokért, Dóra, Pérai boszorkány, A félmilliomos
asszony, Vénus.
Megrendelhető még: 1888. évben megjelent «Uj szakácskönyv» kis füzet-
kéje, sok hasznos utasítással, főzelékek, sütemények és befőttek recipiéjével.
Bérmentve megküldve: 30 kr. — «Gyümölcsök télire való eltevése»: 30 kr.
EMLÉK-ALBUM.
A Budapesti Bazar előfizetőinek Emlék-albuma, mely közel 200 arc-
képet tartalmaz, kedves olvasmányokkal, emlékezzel és gondolatokkal.
Egy példány ára fizetve és bérmentve megküldve: 60 kr. Diszkótásban: 1 frt.
Bolti ára: 2 frt.
Az előfizetési pénzek és megrendelések:
KIRÁLY JÁNOS szerkesztőnek küldendők,
Budapest, Koronaherceg-utca 17. sz.

Köhögés, rekedtség és elnyálkásodás ellen

legjobb hatású szer a
RÉTHY-féle pemetefü-czukorka,
mely ezen bajokat gyorsan megszünteti. Kapható minden
gyógyszertárban. Egy doboz ára 30 kr., 5 doboz-
zal 1 frt 50 kr-ért bérmentve küld.
Réthy Béla gyógyszerész
Békés-Csabán.
Főraktár **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerára Budapest.

A főváros legszebb látványossága

az Andrássy-út végén
Fesztty Árpád óriási körképe:
a magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet
legnagyobb alkotása. Egy 1800 Cm-ternyi e czétra szőtt vász-
non s a hozzá épített koralaku palotában a magyaroknak a
volcezi völgybe való beérkezését tünteti fel.

- A kép szembevető részei:**
1. Árpád és a vezérek. 6410
  2. A harc az szláv had maradvékával.
  3. Latorcz és a fogoly szlávok.
  4. A Fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az okrés szekereken. Előtűk a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
  5. A nőrablás.
  6. A pogány magyarok fehérő-áldozata. A táltos, a kádár, táncos leányok, bonczok, igricek és dobosok csoportja.
  7. Sátorverő magyarság.
A háttérben a beregi-rónaság, Lovácska, a munkási vár-hegy, a Latorcza-folyó, az Istenehy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.
- Látható délelőtti 9 órától esti 6 óráig.
Este villamvilágításnál.
Belépő díj 50 krajczár.

Hirdetések felvételnek a
kiadó-hivatalban, Buda-
pest, IV., Egyetem-utca 4.

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV. TÁRSULAT
BUDAPEST.
Ajánlanak mindennemű vas-, aczél- és fémöntvényeket
építkezési és gépészeti czélokra vizvezető csöveket, sziv-
vattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a
belvizek leeresztésére. — A helyi viszonyok szerint szer-
kesztett turbinákat, órlöhengereket kéregöntetű hen-
gerekkel és malomberendezési czikkeket. — Zsilipeket
bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — Alag-
csöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez,
czölöpverő gépeket, anyagszállító kocsikat. — Álló vagy
fekvő gázmotorok egy vagy két hengerrel és minden-
nemű szúrógépek. 463